अभियान साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ४२ / अंक : ३१ / २०८१ चैत १ गते शुक्रबार / नेपाल सम्वत ११४५ / Mar. 13, 2025 / मूल्य रू. १०/-

हामीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

लोकतन्त्र प्रधानमन्त्री र मन्त्री उत्पादन गर्ने कारखाना हो त ?

काठमाडौं । फागुन २५ गते पूर्व राजा ज्ञानेन्द्र शाह पोखराबाट काठमाडौ फर्किँदा जनताले उनको हार्दिक स्वागत गरेका थिए । राजनीतिक दलहरू अहिले जनता किन सडकमा उत्रिए दल र सरकार कहाँ चुक्यो भनेर त्यसतर्फ ध्यान दिन छोडेर आफ्ना कमी कमजोरीलाई लुकाउन लागि परेका छन् । कांग्रेस, एमाले र माओवादी केन्द्रले पटक पटक सत्ताको नेतृत्व गरिरहेका भएपनि जनताको जीवनस्तरमा कुनै सुधार हुन सकेको छैन । जनता महंगीको मारमा मात्र परेका मात्र छैनन्, लाखौँ युवा युवती विदेश पलायन हुन बाध्य भएका छन् ।

माओवादी केन्द्रले चलाएको १० वर्षे जनयुद्धले गर्दा मुलुकको विकास ३०/४० वर्षपछि धकेलिएको छ । माओवादी केन्द्र र सरकार दुवैले जनतालाई पिडा दिएको र माओवादीले चलाएको जनयुद्धका बेला अन्यायमा परेका र वेपत्ता पारिएका

>>> बाँकी ८ पेजमा

पूर्वराजा आफ्नो घर फर्कंदा राज्यसत्ता नै हल्लियो

कति पानीमा बसेका रहेछन् त दलहरू : संसदसमेत तर्सियो ?

काठमाडौं । फागुन २५ गते पूर्वराजा पोखराबाट काठमाडौ आउने क्रममा त्रिभुवन विमानस्थलबाट आफ्नो निवास निर्मल निवासमा जाँदा जनताले पूर्वराजालाई गरेको स्वागतले संघीय संसदको प्रतिनिधिसभाको बैठकमा नेताहरूले गरेको रोइलोले गर्दा लाग्छ उनीहरूलाई नै अहिलेको व्यवस्थाप्रति विश्वास छैन । २०६२/६३ को आन्दोलनपछि अहिलेकै यिनै प्रमुख तीन दल नेपाली कांग्रेस, नेकपा एमाले र माओवादी केन्द्रले नै सरकार सञ्चालन गरिरहेका छन् ।

२०६२/६३ पछि माओवादी केन्द्र कुनै न कुनै अवस्थामा सरकारमा सहभागि हुँदै आएको छ भने माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल ३ पटक र अहिले नेपाल समाजवादी पार्टी अध्यक्ष बाबुराम भट्टराईपनि १ पटक प्रधानमन्त्री रहेका थिए । यिनै दलहरूले जनतालाई झुठा आश्वासन बाँडेर सत्तामा पुगेका र सत्तामा रहेका बेला जनताको हित भन्दा राम्रालाई होइन हाम्रालाई नियुक्ति दिने गरेका हुनाले अहिले जनताले त्यसको विरोध गरेका हुन् । सत्तालाई कमाई खाने भाँडो र जनतालाई नै वेवास्ता गरिएका कारण जनता सडकमा आएका हुनु ।

२७ गते बसेको प्रतिनिधिसभाको बैठकमा माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष एवं संसदको प्रमुख प्रतिपक्षी दलका नेता पुष्पकमल दाहालले गरेको सम्बोधनमा उनले आफ्नो नेतृत्वको सत्ता गुम्दाको पिडा पोखेका छन् । संसदमा बोल्दै उनले अहिलेको सरकारले काम गर्न नसकेको र जनताको कुरा नसुनेको उद्घोष समेत गरेका थिए भने उनले ठुला ठुला भ्रष्टाचारको काण्डमा भ्रष्टाचारीहरूलाई कारबाही गर्न नसकेको आरोप सरकारमाथि लगाएका थिए । नक्कली भुटानी शरणार्थी काण्ड, बालमन्दिरजग्गा काण्ड लगायतका काण्डमा संलग्न भएका व्यक्तिहरूलाई कारबाही नगरिएको उद्घोष दाहालले गरेका थिए ।

तर तिनै दाहाल प्रधानमन्त्री रहेका बेला ललिता निवास जग्गा प्रकरणमा संलग्न भएका तत्कालिन प्रधानमन्त्री माधव नेपाल र बाबुराम भट्टराई अनि पूर्व मुख्यसचिव

>>> बाँकी ८ पेजमा

संविधान जनताको लागि हो जनता संविधानका लागि होइन

काठमाडौं । माओवादी केन्द्रले हुलाकी राजमार्ग केन्द्रीत एक महिने कार्यक्रम हाललाई स्थगित गरेको छ । उसले कार्यक्रम स्थगित गर्नुको कारण राजावादीको गतिविधिलाई देखाएको छ । के राजावादीहरूले आफ्नो गतिविधि गर्न नपाउने हुन् र ? संविधानले बोल्न र लेख्न पाउने अधिकार नेपाली जनतालाई दिएको छ । संविधानले दिएको अधिकार अनुसार नै माओवादी केन्द्रले हुलाकी राजमार्ग केन्द्रीत कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आएको होइनन् र ?

राजनीतिक दलहरू र सरकारले जनतालाई आवश्यक पर्ने सेवा सुविधा दिन नसकेको र पार्टीगत स्वार्थ र व्यक्तिगत स्वार्थमा नेताहरू भुलेको परिणा नै अहिलेको अवस्था आएको हो । निर्वाचनका बेला जनतालाई दिएको आश्वासन दलहरूले पूरा गरेका भए जनता दलहरूकै र

>>> बाँकी ८ पेजमा

लोकतन्त्र भनेको राजतन्त्रको अन्त्य मात्र होइन

काठमाडौं । २०४६ साल र २०६२/६३ को आन्दोलनपछि मुलुकका तीन ठुला दल नेपाली कांग्रेस, नेकपा एमाले र माओवादी केन्द्रले नै सत्ताको नेतृत्व गरिरहेका छन् । अहिले पनि यिनै तीन दलको हालीमुहाली चलिरहेको छ । राजतन्त्रलाई पाखा लगाईएपछि मुलुकको तीव्र विकास हुने सपना त्यसबेला जनतालाई देखाइएको थियो तर मुलुक विकास हुनुको सट्टा भ्रष्टाचारमा डुबेको छ ।

भ्रष्टाचारमा संलग्न भएका राजनीतिक दलका एक दुई जनतालाई छोडेर अरूलाई कारबाही भएको छ । भ्रष्टाचारमा पूर्व प्रधानमन्त्रीहरू नै संलग्न भएका छन् । जसको प्रत्यक्ष प्रमाण हो ललिता निवास जग्गा प्रकरणमा जोडिएका पूर्व प्रधानमन्त्री माधव नेपाल र बाबुराम भट्टराईमाथि अनुसन्धान नै नहुनु ।

लोकतन्त्रमा सबैलाई कानुन सम्मान हुन्न भन्ने सिद्धान्तलाई खिल्ली उडाइएको छ । निर्वाचनका बेला

>>> बाँकी ८ पेजमा

नेपाललाई पुनः हिन्दुराष्ट्र घोषणा गरौं

काठमाडौं । २०७२ सालमा संविधान सभाले निर्माण गरेको संविधानलाई आलोचनात्मक रूपमा स्वीकार गरेको राप्रपाले लामो समयदेखि राजतन्त्रको वकालत गर्दै आएको छ । पूर्व पञ्चहरूको बाहुल्यता रहेको राप्रपा विभिन्न समयमा टुटफुट हुँदै आएको भएपनि फागुन २५ गते पूर्वराजा ज्ञानेन्द्र शाह पोखराबाट काठमाडौमा आउँदा राप्रपा, राप्रपा नेपाल लगायत विभिन्न राजावादी दल र हिन्दु धर्मसँग सम्बन्धित रहेका विभिन्न संघ संगठनहरूले पूर्वराजालाई भव्य स्वागत गरेका थिए ।

पूर्वराजालाई स्वागत गर्न ठुलो मात्रामा नेपाली जनता सडकमा उत्रिएका थिए । राप्रपा, राप्रपा नेपाल लगायत विभिन्न टुक्रामा रहेका राजावादीहरू पूर्वराजाको स्वागतका लागि एक भएर सडकमा उत्रिएको यो नै पहिलो पटक हो । नेपाललाई विभिन्न षड्यन्त्र गरेर धर्म निरपेक्ष राष्ट्र घोषणा गरिनु किमार्थ उचित थिएन ।

नेपालमा बसोबास गर्ने करिब ८३ प्रतिशत जनताले हिन्दुधर्मलाई स्वीकार गरेका छन् भने बौद्धधर्म, सनातनी धर्म सबैको संख्या जोड्दा झण्डै ९२ प्रतिशत हुन्छ । ९२ प्रतिशत जनताको आवाज दवाउन सरकार र राजनीतिक दलहरूलाई त्यति सहज नहुने भएकाले गर्दा

>>> बाँकी ८ पेजमा

जनताले चाहे संविधान संशोधन हुन सक्छ

काठमाडौं । पछिल्लो समयमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको विरोध बढ्दो क्रममा रहेको छ । राजनीतिक दलहरूको काम कारबाही, बढ्दो भ्रष्टाचारले गर्दा नै जनता आक्रान्त भएका छन् । राजनीतिक दलहरूले निर्वाचनका बेला जनतालाई दिएका आश्वासनहरू आश्वासनमै सिमित भएका छन् । महंगीले आकाश छोएको छ त्यति हुँदाहुँदै पनि राजनीतिक दलहरू भने सत्ताको खेलमा लागेर पार्टीगत र व्यक्तिगत स्वार्थ पूरा गर्न लागि परेका हुनाले जनता सडकमा आउन बाध्य भएका हुन् । जनतालाई सडकमा आउन रहर होइन बाध्य पारिएको छ ।

२०७२ सालमा संविधान सभाबाट निर्माण भएको संविधानमा जनतामा रहेको सार्वभौमसत्ता, राष्ट्रिय अखण्डता बाहेक अन्य सबै विषयहरू

जनताले चाहेको खण्डमा संशोधन गर्न सकिने व्यवस्था रहेको छ । तर पछिल्लो समयमा सरकार र राजनीतिक दलहरूले आफ्नो अकर्मण्यता र असफलता लुकाउनका लागि संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र, संघीयता, धर्म निरपेक्षतालाई समेत अपरिवर्तनीय भन्न थालेका छन् ।

जनताले चाहेको अवस्थामा जनतामा रहेका सार्वभौमसत्ता र राष्ट्रिय अखण्डता बाहेक अन्य सबै विषयहरू परिवर्तन हुन सक्ने भन्ने संविधानको प्रावधानलाई अन्य व्याख्या गर्न राजनीतिक दलका नेताहरू सक्रिय रहेका र संविधानकै अपव्याख्या गरिनुको औचित्य के ? जनताभन्दा ठुलो संविधान हुन सक्दैन ।

राजनीतिक दलहरूले निर्वाचनका बेला

>>> बाँकी ८ पेजमा

दलहरूकै कारण मुलुक संकटमा

काठमाडौं । विभिन्न गुटमा विभाजित भएका राजावादी दलहरू र हिन्दुधर्मसम्बन्धी विभिन्न संघ संस्था र व्यक्तिको संयुक्त आयोजनामा पूर्व राजा ज्ञानेन्द्र शाह आइतबार पोखराबाट काठमाडौ फिर्ता हुँदा काठमाडौमा उनको भव्य स्वागत भएको छ । पूर्वराजा आउँदा काठमाडौमा शक्ति प्रदर्शन भएको छ । पूर्वराजा विमानस्थलबाट बाहिरिएपछि पूर्वराजाले गाडीबाटै आफ्ना समर्थकहरूलाई अभिभावद गर्दै निर्मल निवास पुगेका थिए ।

राजावादीहरूको प्रदर्शनपछि राजनीतिक दलका नेताहरू भने आक्रामण भएका छन् । यसभन्दा अगाडि एकले अर्कोलाई गाली गलौज गर्दै आएका राजनीतिक दलका नेताहरू पूर्वराजाको बढ्दो सक्रियतालाई

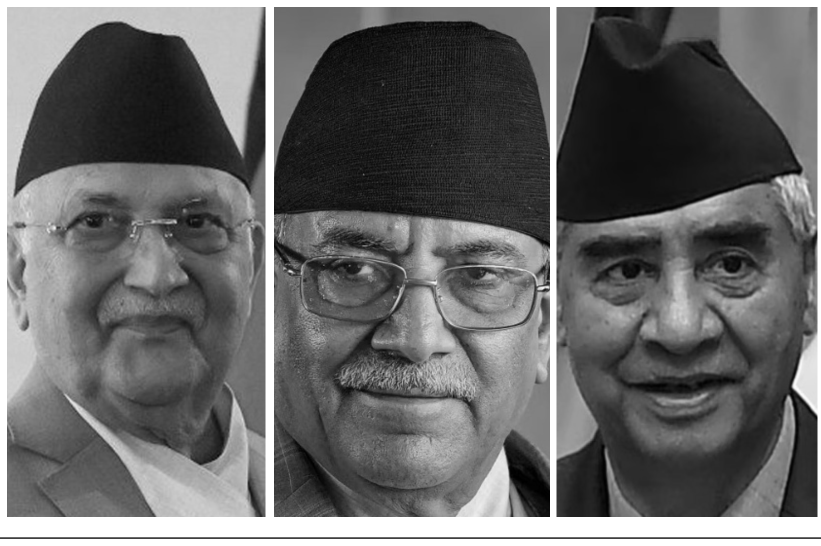

लिएर एकै ठाउँमा उभिएका मात्र छैन एउटै स्वरमा पूर्व राजालाई कडा रूपमा चेतावनी समेत दिन थालेका छन् । २५ गते आइतबार सुदुरपश्चिम पुगेका प्रधानमन्त्री केपी ओलीले त्यहाँ आयोजित एक कार्यक्रममा भनेका थिए । मनलाई टुक्राटुक्रा पारेर देशलाई विभाजित नगर्न पूर्वराजालाई चेतावनी समेत दिएका थिए । प्रधानमन्त्री ओलीले भनेका छन्, 'अराजकताको बाटो हिडेर कसैले पत्याईहाल्छ कि भन्दै केही हत्याईहाल्छुकी भन्ने सपना नदेख्नु नै राम्रो हुन्छ भनेर ।'

प्रमुख प्रतिपक्षी दल माओवादीले आफ्नो पार्टीले हुलाकी मार्ग यात्रा स्थगित गरेको छ । यात्रा स्थगित गर्नुको कारण पूर्वराजाको गतिविधिलाई देखाएको छ । पूर्वराजाले

>>> बाँकी ८ पेजमा

प्रधानमन्त्री ओलीले पाए सफाई

काठमाडौं । अदालतको अवहेलनासम्बन्धी मुद्दामा प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले सफाइ पाएका छन् । सर्वोच्च अदालतले प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीविरूद्ध परेको अदालतको अवहेलनासम्बन्धी मुद्दामा मागदावी नपुग्ने फैसला गरेको हो ।

सर्वोच्च अदालतका न्यायाधीशहरू हरिप्रसाद फुँयाल र नित्यानन्द पाण्डेयको संयुक्त इजलासबाट बुधबार यस्तो फैसला भएको हो । संवैधानिक इजलासमा विचाराधीन रहेको तत्कालीन प्रतिनिधिसभा विघटनसम्बन्धी मुद्दाका विषयमा टिप्पणी गरेको र वरिष्ठ अधिवक्ता कृष्णप्रसाद भण्डारीलाई लक्षित गरेर अभिव्यक्ति दिएको भन्दै प्रधानमन्त्री ओलीविरूद्ध अदालतको अवहेलनाको मुद्दा परेको थियो ।

१३ माघ २०७७ मा वरिष्ठ अधिवक्ता कुमार शर्मा आचार्य र अधिवक्ता कञ्चनकृष्ण न्यौपाने

>>> बाँकी ८ पेजमा

कश्मीरी महिला र विश्वका अधुरा प्रतिज्ञाहरू

गुरप्रीत कौर

विश्वभरि महिलाहरूको उपलब्धि र लचिलोपनको उत्सव मनाउँदै मार्च ८ मा विश्वले अन्तर्राष्ट्रिय महिला दिवस मनाउँदै गर्दा, भारतको अवैध रूपमा कब्जा गरिएको जम्मू कश्मीर अन्तर्गत कश्मीरी महिलाहरूको दुर्दशा एक अँध्यारो र ठूलो मात्रामा बेवास्ता गरिएको अध्याय बनेको छ । कश्मीरका महिलाहरू दशकौंदेखि राज्य उत्पीडन, यौन हिंसा, जबरजस्ती बेपत्ता र द्वन्द्वको आघातको सबैभन्दा खराब पीडितहरूमध्ये एक हुन् । महिला अधिकारको बारेमा आफ्नो बयानबाजीको बावजुद विश्व समुदायले उनीहरूको पीडालाई सम्बोधन गर्न असफल भएको छ, जसले गर्दा उनीहरूलाई एक्लै आफ्नो लडाईं लड्न बाध्य पारिएको छ ।

कश्मीरी महिलाहरूको लागि, जीवन प्रणालीगत उत्पीडन, सैन्यीकरण र मानव अधिकार उल्लङ्घन विरूद्धको निरन्तर संघर्ष हो । यस क्षेत्रमा भारतीय सैन्य उपस्थितिले घरहरूलाई जेलमा परिणत गरेको छ, जहाँ महिलाहरू उत्पीडन, हिंसा र मृत्युको निरन्तर डरमा बाँचिरहेका छन् । १९९१ को कुख्यात कुनान-पोशपोरा सामूहिक बलात्कार घटना कश्मीरी महिलाहरूमाथि गरिएको क्रूरताको एक भयानक सम्झना हो । फेब्रुअरी २३-२४ को रातमा, भारतीय सेनाका सिपाहीहरूले उत्तरी कश्मीरको कुनान र पोशपोराका जुम्ल्याहा गाउँहरूमा दर्जनौं महिलाहरूलाई सामूहिक बलात्कार गरे । धेरै गवाही र अन्तर्राष्ट्रिय आक्रोशको बाबजुद पनि, न्याय अझै पनि अपरिपक्व छ, किनकि भारतीय राज्यले व्यवस्थित रूपमा बाँचेकाहरूलाई उनीहरूको उचित क्षतिपूर्ति अस्वीकार गरेको छ । कश्मीर द्वन्द्वको सबैभन्दा हृदयविदारक पक्षहरू मध्ये एक आधा-विधवाहरूको घटना हो - ती महिलाहरू जसका पतिहरूलाई भारतीय सेना वा राज्य-समर्थित मिलिशियाहरूले जबरजस्ती बेपत्ता पारेका छन्, जसले गर्दा उनीहरूलाई सधैंको लागि अन्धकारमा छोडिएको छ । २०२१ सम्म, र टेलर र फ्रान्सिस अनलाइन द्वारा रिपोर्ट गरिएको, बेपत्ता पारिएका व्यक्तिहरूको अभिभावकहरूको संघ र जम्मू एण्ड कश्मीर गठबन्धन नागरिक समाजले अनुमान गरेको छ कि भारतले अवैध रूपमा कब्जा गरेको जम्मू एवं कश्मीरमा लगभग १,५०० देखि २,००० आधा-विधवाहरू छन् ।

रिपोर्टहरू अनुसार, हजारौं कश्मीरी पुरूषहरूलाई हिरासतमा राखिएको छ, कहिल्यै फर्कने छैनन्, जबकि उनीहरूका पत्नीहरूलाई बन्द, आर्थिक सहयोग, वा सामाजिक सुरक्षा बिना छोडिएको छ । यीमध्ये धेरै महिलाहरूलाई पुनर्विवाह गर्ने अधिकारबाट वञ्चित गरिएको छ, समाजले कलंकित गरेको छ र चरम गरिबीमा बाध्य पारिएको छ । बेपत्ता पारिएका व्यक्तिहरूको अभिभावक संघले बारम्बार उनीहरूको दुर्दशालाई उजागर गरेको छ, तर भारत सरकार र अन्तर्राष्ट्रिय निकाय दुवैले न्यायको लागि उनीहरूको आवाजलाई ठूलो मात्रामा बेवास्ता गरेका छन् ।

कश्मीरमा यौन हिंसालाई दमनको उपकरणको रूपमा व्यवस्थित रूपमा प्रयोग गरिएको छ । एम्नेस्टी इन्टरनेशनल र ह्युमन राइट्स वाच लगायतका मानव अधिकार संस्थाहरूका रिपोर्टहरूले भारतीय सुरक्षाकर्मीहरूद्वारा महिलाहरू बलात्कार र दुर्व्यवहारको शिकार भएका धेरै घटनाहरू दस्तावेज गरेका छन् । तैपनि, थोरै जवाफदेहिता रहेको छ । अदालतहरूले या त मुद्दाहरू खारेज गरेका छन् वा अनिश्चित कालसम्म न्यायमा ढिलाइ गरेका छन्, जसले अपराधीहरूलाई हौसला प्रदान गरेको छ र बाँचेकाहरूको घाउलाई गहिरो बनाएको छ ।

लैङ्गिक न्याय र महिला अधिकारको कुरा गर्ने विश्वव्यापी समुदायले कश्मीरी महिलाहरूलाई नराम्ररी असफल पारेको छ । संयुक्त राष्ट्र संघ जस्ता संस्थाहरूसँग द्वन्द्व क्षेत्रहरूमा महिला विरूद्ध हुने अपराधहरूलाई सम्बोधन गर्ने संयन्त्रहरू भए पनि, तिनीहरू कश्मीरमा धेरै हदसम्म प्रभावहीन रहेका छन् । द्वन्द्व-सम्बन्धित यौन हिंसामा पारित गरिएका प्रस्तावहरू कश्मीरमा विरलै कार्यमा परिणत भएका छन्, किनकि राजनीतिक स्वार्थ र भारतको कूटनीतिक प्रभावले अर्थपूर्ण हस्तक्षेपहरूलाई रोकेको छ ।

कश्मीरमा आफ्नै प्रस्तावहरू लागू गर्न संयुक्त राष्ट्र संघको असमर्थताले मानव अधिकारप्रतिको उसको छनौटपूर्ण दृष्टिकोणलाई उजागर गरेको छ । संयुक्त राष्ट्र संघ र अन्तर्राष्ट्रिय न्यायाधिकरणहरूले कारबाही गरेका अन्य द्वन्द्व क्षेत्रहरू भन्दा फरक, कश्मीरी महिलाहरू न्यायको कुनै आशा बिना चुपचाप पीडित भइरहेका छन् । अन्तर्राष्ट्रिय मिडिया कभरेजको अभाव, असहमतिमाथि भारतको आक्रामक दमनसँगै, यो मुद्दालाई अझ अस्पष्टतामा धकेलिएको छ ।

महिला दिवस मनाउनु प्रगति मनाउनुभन्दा बाहिर जानुपर्छ; यसले कश्मीर जस्ता द्वन्द्व क्षेत्रहरूमा महिलाहरूको अनसुलझे संघर्षहरूलाई पनि प्रकाश पार्नुपर्छ । न्याय र जवाफदेहिता सुनिश्चित गर्न अन्तर्राष्ट्रिय समुदायले निर्णायक कदम चाल्नुपर्छ । कुनान-पोशपोरा सामूहिक बलात्कार जस्ता घटनाहरूको स्वतन्त्र अनुसन्धान अन्तर्राष्ट्रिय पर्यवेक्षणमा गरिनुपर्छ, दोषीहरूलाई ढिलाइ नगरी जवाफदेही बनाउनुपर्छ । अर्ध-विधवाहरू - महिलाहरू जसका पतिहरू बेपत्ता पारिएका छन् तर आधिकारिक रूपमा मृत घोषित गरिएका छैनन् - को दुर्दशालाई कानूनी ढाँचा मार्फत मान्यता दिनुपर्छ जसले उनीहरूलाई आर्थिक र सामाजिक अधिकार प्रदान गर्दछ, जसमा आर्थिक सहायता र उत्तराधिकारको हकदार पनि समावेश छ । भारतीय सेनाद्वारा गरिएको यौन हिंसाको लागि दण्डहीनताको जरा गाडेको संस्कृतिको अन्त्य हुनुपर्छ, यस्ता अपराधका आरोपितहरूलाई अन्तर्राष्ट्रिय कानून अन्तर्गत मुद्दा चलाउनुपर्छ र सशस्त्र बल विशेष शक्ति ऐनजस्ता कठोर सुरक्षाहरू खारेज गर्नुपर्छ ।

यसबाहेक, संयुक्त राष्ट्र संघले कश्मीरमा महिलाहरूको अवस्थाको अनुगमन र विशेष रूपमा रिपोर्ट गर्न एक विशेष प्रतिवेदक नियुक्त गरेर सक्रिय भूमिका खेल्नुपर्छ, जसले गर्दा कश्मीरी महिलाहरूको लागि मानव अधिकार र न्याय कायम राख्न भारतमाथि निरन्तर अन्तर्राष्ट्रिय दबाब सुनिश्चित हुन्छ ।

विश्व महिला सशक्तिकरणको अभियानमा अगाडि बढ्दै जाँदा, कश्मीरी महिलाहरू अझै पनि सुनिएका छैनन् । उनीहरूको पीडा, पीडा र लचिलोपनले विश्वव्यापी नारीवादी आन्दोलन र मानव अधिकार संगठनहरूको लागि जागरणको घण्टीको रूपमा काम गर्नुपर्छ । महिला दिवस केवल उपलब्धिहरू मनाउने बारेमा मात्र होइन तर व्यवस्थित रूपमा उत्पीडित भएकाहरूका लागि न्यायको माग गर्ने बारेमा पनि हुनुपर्छ । संसारले अब आँखा चिम्लेर हेर्न सक्दैन; कश्मीरी महिलाहरू न्याय, मर्यादा र शान्तिको हकदार छन् - संसारका अन्य सबै महिलाहरू जस्तै ।

पर्वतमा यस वर्ष आलु उत्पादन वृद्धि हुने अनुमान

आलुखेतीको क्षेत्रफल विस्तारसँगै अनुकूल मौसमका कारण यस वर्ष जिल्लामा आलु उत्पादन वृद्धि हुने अनुमान गरिएको छ । आलु उत्पादनमा जिल्लालाई आत्मनिर्भर बनाउने उद्देश्यले गत वर्षदेखि सुरू भएको खायन आलु विस्तार कार्यक्रमअन्तर्गत यही हिउँदमा एक हजार ४५० हेक्टर क्षेत्रफलमा आलुखेती गरिएको थियो ।

यस वर्ष प्रतिहेक्टर १५ मेट्रिक टनका दरले आलु उत्पादन हुने कृषि ज्ञान केन्द्रको अनुमान छ । जसअनुसार हिउँदमा मात्र करिब २२ हजार मेट्रिक टन आलु उत्पादन हुने कृषि ज्ञान केन्द्रका प्रमुख परशुराम अधिकारीले जानकारी दिए । सरदर प्रतिकेजी रू. ४० का दरले किसानले आलु बिक्री गर्दा करिब रू. ८७ करोड आम्दानी हुने अनुमान छ ।

जिल्लामा गत आर्थिक वर्ष ०८०/८१ मा एक हजार ३९० हेक्टर क्षेत्रफलमा आलुखेती गर्दा २० हजार ३३० मेट्रिक टन आलु उत्पादन भएको थियो ।

कृषि ज्ञान केन्द्रका सूचना अधिकारी सोविता सुवेदीका अनुसार विभिन्न पकेट क्षेत्रमा ६१ वटा कृषक समूहलाई आलु उत्पादनमा रू. एक करोड ४७ लाख अनुदान वितरण गरिएको छ । बिउ खरिदमा ७० प्रतिशत, यान्त्रिकीकरणमा ५० प्रतिशत, सिँचाइ पूर्वाधारमा ८५ प्रतिशत र बजारीकरण तथा 'प्याकेजिङ'मा ७५ प्रतिशत अनुदान दिइएको सूचना अधिकारी सुवेदीले बताए ।

जलजला गाउँपालिकाका १६ कृषक समूहले आलु उत्पादनमा अनुदान लिएका छन् । अनुदान पाउन कम्तीमा कृषक समूहले ३० रोपनीभन्दा बढी क्षेत्रफलमा सामूहिक आलुखेती गरेको हुनुपर्छ ।

मोदी गाउँपालिकाका- ४, ५, ६, ७, ९ स्थित लेसपार, क्याङ, छापा, बाजुङलगायत करिब ४५० रोपनी क्षेत्रफलमा आठ कृषक समूहले खायन आलुखेती गरेका छन् । कुश्मा नगरपालिकाका आलु पकेटक्षेत्र पाङ, खुर्कोट, आर्थरलगायतमा २२५ रोपनीभन्दा बढी क्षेत्रफलमा कृषकले आलुखेती गरिरहेका छन् । फलेवास नगरपालिकाको मुडिकुवा, शंकरपोखरी, कुर्घा, लिमिठाना, चिर्दीखोलालगायतका किसानले २२० रोपनी क्षेत्रफलमा सामूहिक आलुखेती गरेका छन् ।

यसैगरी, दक्षिण पर्वतको पैयुँ गाउँपालिकाको हुवास क्षेत्र, महाशिला गाउँपालिकामा ६ वटा कृषक समूह आलुखेती गरिरहेका छन् ।

कृषि ज्ञान केन्द्र प्रमुख परशुराम अधिकारीले गत वर्षभन्दा यस वर्ष आलु उत्पादन वृद्धि हुने बताए । हाल कृषकहरू आलु खन्ने चटारोमा रहेकाले अबको एक महिनापछि आलु उत्पादनको यकिन तथ्यांक प्राप्त हुने उनले बताए ।

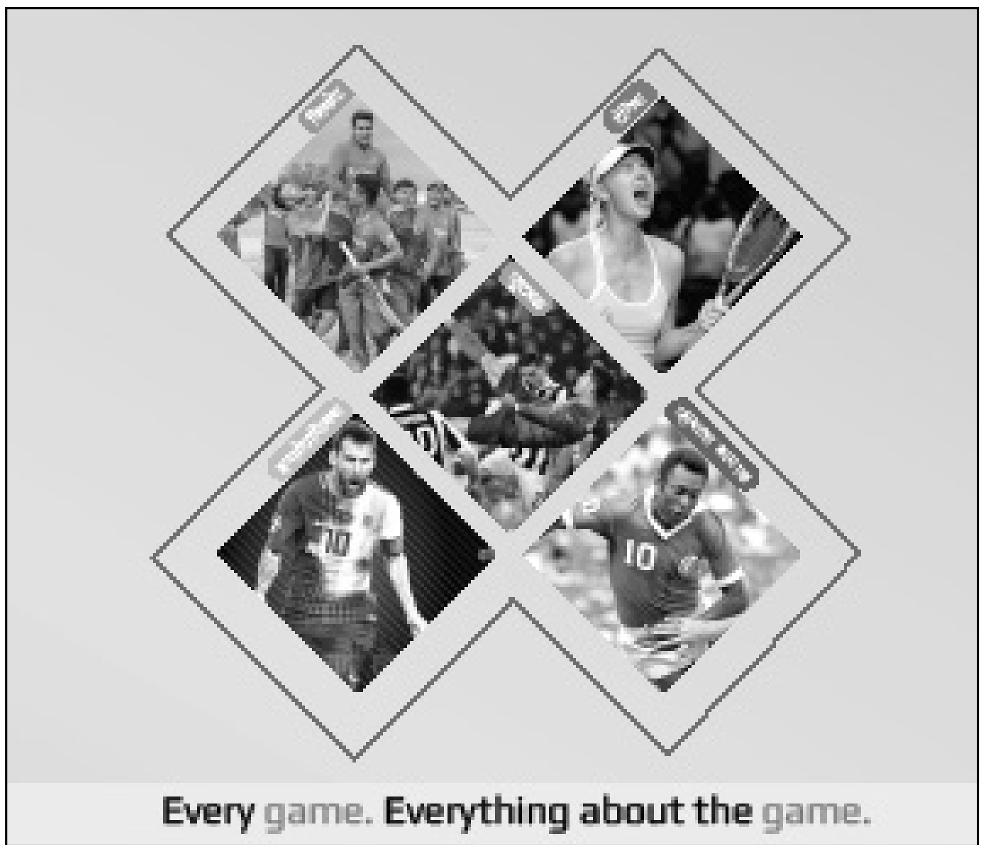

देश लुछ्ने र जनता चुस्ने लोकतन्त्र !

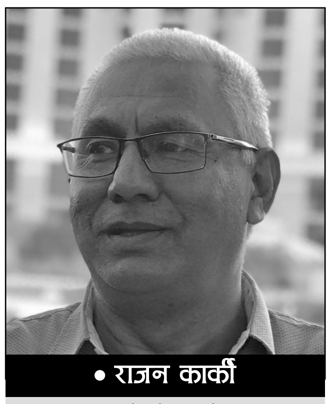

• राजन कार्की
rajan2012karki@yahoo.com

देश लुछ्ने, जनता चुस्ने लोकतन्त्र विश्वमै नेपालमात्र हो । उत्तम व्यवस्थाको यो बेहाल ।

लोक चुनावमा मत दिने मतदान गर्ने मेसिनमात्र भए । मतदानपछि जनताको न मूल्य छ, न मान्यता छ । पार्टीले आफ्ना कार्यकर्ता ठानेका जनता न बोल्छन्, न तिनको बोली बिक्छ । राणा शासनमा प्रजा थिए, ०४६ सालमा नागरिक भएको घोषणा गर्ने यिनै थिए, ३३ वर्षपछि पनि आमजनता नागरिक बन्न सकेका छैनन् । जो आफूलाई नागरिक समाज सम्झन्छन्, ठान्छन्, तिनीहरूसमेत कुनै न कुनै पार्टीको फेर समातेर लोभ, लाभमा बिकिरहेका छन् । यसकारण नागरिक छैनन् । जो छन्, पार्टीका कार्यकर्ता छन् । आफ्ना पार्टीको आरती उतार्छन्, जयजयकार भजन गाउँछन् । भुइँमान्छे हिजो पनि लुटिएका थिए, लोकतन्त्रमा पनि लुटिएका छन् । भुइँमान्छेका लागि न्याय र समानता छैन ।

परिवर्तन १८ वर्षमा पनि आएन, कहिले आउँछ परिवर्तन भुइँमान्छेलाई ?

नेता अपराधमा फसे । राजनीति समाजमा सुधार ल्याउने, समृद्धि र सम्पन्नता ल्याउने, आवाजविहीनहरूको आवाज बन्ने होइन, राजनीति व्यापार बन्यो, व्यवसाय भयो । मुनाफाका लागि ठेकेदारले जस्तोसुकै कुकर्म गर्छ, राजनीतिले देश र जनताका लागि ठेकेदारले भन्दा ठूलो लुटकर्म, कुकर्म गरिरहेको छ ।

राजनीतिमा नीति, सिद्धान्त, नैतिकता र धर्म भन्ने सकियो । नीति, सिद्धान्त, नैतिकता, चरित्र केही पनि बाँकी रहेन ।

भुइँमान्छेका लागि भय जनयुद्धकालमा थियो, भय भूकम्प थियो, त्योभन्दा डरलाग्दो भय कोरोनाले भयो । अब भ्रष्टाचचारले तर्सिन थालेको छ भुइँमान्छे । हुन त भुइँमान्छे हरेक दिन भोकको भयमा छ । के गरौं कसरी बाँचौं, परिवार कसरी पालौं, कसरी जीवन चलाऊँ भन्ने भयमा छ । भय सधैं सोझा र सज्जनका लागि किन आउँछ ? राजनीतिमा नाममा, शासन प्रशासनका नाममा ढुकुटी खोस्रने छुचुन्द्राहरूलाई कहिले भय आएन । कुनै महामारीले तिनलाई छोएन । लोकतन्त्रमा लुट मच्चाउने आँखा चिठ्ठा बनेर आयो, सत्ता राजनीतिले तिनलाई दिन दुगुना, रात चौगुना शुभलाभ बनेर आइरहेको छ । लोकतन्त्रमा जति लुटे पनि दण्ड सजाय नहुने भएपछि राजनीति हरेक दिन राष्ट्रघाती, जनपापीहरूका लागि बालाजुको बाइसधारा बनेको छ । जहाँ नुहायो, पाप मोचन भयो । यिनै भन्छन्, लोकतन्त्रमा प्रतिगामीको खतरा बढ्यो ।

यथार्थमा स्थापित नेता र पार्टीभन्दा प्रतिगामी के हुनसक्छ र ?

०६५ सालमा जनआन्दोलनका सामु राजा झुके । यसलाई वसन्त परिवर्तन भनियो । रहरलाग्दो जनआन्दोलनको जाँगर र जनताको जित भएको ईर्ष्यालाग्दो परिवर्तन थियो त्यो । त्यसपछिका १८ वर्षको प्रतिफल हेरौं, परिवर्तन त नेता र तिनका आसेपासेलाई ठूलो मान्छे बनाउने, नवधनाध्ये बनाउने साजिस पो रहेछ । एउटा राजा फालेर हजारौं राजा बनाउने खेलो रहेछ । सिंहदरवार, राजदरवार, शितल निवासको शक्ति दिल्ली पुऱ्याउन रहेछ । त्यसका अनेक पराकम्पनहरू हरेक दिन हामी भोगिरहेका छौं । सत्ताधारी सिद्धान्तहीन, अपवित्र र चरित्रहीन गठबन्धनेहरू भन्छन्- संविधानको कार्यान्वयनका लागि अग्रसर छौं । जो संविधानको लगौंटी खोलिरहेको छ, तिनका यस्ता भाषण समेत भुइँमान्छेले सुनिरहनु पर्ने । अब भुइँमान्छे जागेनन् भने यिनका लागि मृत्युमात्र बाँकी रहनेछ ।

उद्योग बेचे, ठूला ठूला काण्ड मच्चाए, भूकम्प, बाढीपहिरो र कोरोनाको महाविपत्मा मान्छे हारिरहँदा, मरिरहँदा नालीको किरालेझैं दाँत गाडेर कमिशन खाइरहेको थिए, अब सत्तामा बसेर भुइँमान्छले तिरेका करको राजस्व घिचिरहेका छन् ।

राष्ट्र एकीकरणको ठूलो उपलब्धि हासिल भएपछि बडामहाराजाधिराज पृथ्वीनारायण शाहका भाइले आफ्नो भाग राज्य माँगेको प्रसङ्ग नेपालको इतिहासमा छ । पृथ्वीनारायण शाहले राज्य अभिभाज्य हुन्छ, राज्य अंशभाग लगाउने बस्तु होइन । जसले राज्य टुक्र्याउन खोज्छ, उसको गर्धन छिनाल्छु भन्ने कडीकडाउ जवाफ दिएपछि यो विवादको अन्त्य भएको थियो । लोकतन्त्रे नेताहरू यही राष्ट्रलाई लुटको अखडा बनाइरहेका छन् ।

लोकतन्त्रे राजनीतिमा हरेक दललाई सत्ताको भाग चाहिएको छ । लोकतन्त्र भाग शान्ति जय नेपाल नीतिमा चल्न थालेको छ ।

स्पेनबाट सानो भूभाग क्याट्लोनिया टुक्र्याउन खोज्दा प्रधानमन्त्री म्यारिआनोले भाषा, भेष, जात वा भेगका आधारमा राज्य टुक्र्याउन खोज्ने राष्ट्रघाती हुन्छ, उसले क्षमा पाउँदैन भन्ने घोषणा गरेका थिए । नेपालमा बहुल राष्ट्रवादको मुद्दा आज पनि कायमै छ । नेपाल एक देश रहनै सक्दैन भन्नेहरू संवैधानिक शक्ति बनेर संसद, सरकारमा छन् । भ्रष्टाचारको भाङ्मा लठ्ठिएकाहरू लोभ र लाभका लागि यस्ता विवाद झिक्छन् । सत्ता पाए संविधान जिन्दावाद, सत्ता नपाए सडक गान चलिरहेकै छ । न्याय, विधिको शासन, सुशासन भन्ने सवाल स्यालको सिङ् हराएजस्तो हरायो । जंगल भयो देश । मत्स्य न्याय चलिरहेछ ।

नेताहरूले भुलेको सत्य के हो भने माओले त्यसै महेन्द्रलाई विश्वास गरेका थिएनन् । म के कम्युनिष्ट, कम्युनिष्ट त महेन्द्र हुन् भनेर ख्यालठट्टा गरेका थिएनन् । विश्वले नेपालको असंलग्नताको हावामा सह्राहना गरेको थिएन । आज नेपालको व्यक्तित्व झारपातको स्तरमा झरिसक्यो, अमेरिकाले इण्डो प्यासिफिक रणनीतिमा सही गर्न भन्दा खुरूक्क सही गरेर आउनेहरू यिनै हुन् । अमेरिकी राजदूतले नढाँटी एमसीसी इण्डो प्यासिफिक रणनीतिकै हिस्सा भनेर नेपालको विकासमा सघाउन इच्छा व्यक्त गरेर टीभी र सामाजिक सञ्जालबाट पढाएको पनि देखियो । यस्तै अध्यापन चिनियाँ र भारतीय राजदूतले 'सियानलियाओ' र 'मनकी बात' भनेर सुरू गरे भने नेपालको हालत कहाँ पुग्ला ? हिजो नेपालले के भन्छ भनेर विश्वले कान ठाडो पारेर सुन्थ्यो, आज नेपालको हैसियत साँघुरिएर विश्वशक्तिको खेल अखडा बनिसक्यो ।

कुटनीति र राजनीतिलाई हेक्का छैन, अमेरिकी राष्ट्रपति डोनाल्ड ट्रम्पले नेपालमा ठगैठग छन्, सहयोगको नाममा ठगी भइरहेको आरोप लगाएर सहयोग रोक्का गरिदिंदा पनि चेत फिरेको छैन । आउने दिन सहज देखिदैन ।

यो कस्तो लोकतन्त्र हो, जसले देशको सीमा कति हो भनेर भन्न सक्दैन । नेपाली भूभागको रक्षा, सुरक्षा गर्ने सोच राख्दैन । लुट्नुलाई लोकतन्त्रको परिभाषा बनाउनेहरू लज्जावोधसमेत गर्दैनन् । संविधानले कुनै सीमा कोर्न सकेन, अपराधीलाई दण्ड दिन सकेन । परराष्ट्र छ, कूटनीतिक मर्यादा छैन । हाम्रो क्षमता नुन बोक्ने हटारूले पाले सरह विदेशीले पालेको च्याङ्ग्राको स्तरमा झरिसक्यो । राजनीतिलाई व्यवसाय बनाउने नेतालाई किन यो यथार्थ बिझ्दैन, दुख्दैन ?

कार्लमार्क्सले किन भीमसेन थापाको नाम लिएका थिए ? यसको साक्षी डा.केशरजंग रायमाझीको 'म किन कम्युनिष्ट रहिन' पुस्तक हो । पृथ्वीनारायण शाहको विदेशनीति, आन्तरिक नीति र स्वाभिमानी नीतिबारे मार्क्सको अर्थशास्त्रमा भरिभराउ देख्नेहरू कति छन् कति ? समाजवाद अथवा जनवादको सिद्धान्त मान्छु भन्नेहरूले मार्क्स पढे, बुझेनन् र सालिक फोडेर क्रान्तिकारी बनेका छन् । यो दृश्य बिरालोले खाँबो चिथोरेको हो ।

समदूरी जरूरी छ । नेपालको प्राथमिकतामा सधैँ उत्तर दक्षिणका मुलुक हुन् । ठूला मुलुकका बीचमा तरूलजस्तो नेपालको भूराजनीतिबारे नेपाली राजनीति सुशिक्षित छैन वा थाहा पाएर पनि सचेत रहेन । यसकारण त उत्तर दक्षिणमात्र होइन, विश्वशक्ति नेपालमा पारदर्शी रूपमा प्रवेश गरिसकेको छ । खोई संचेतना ? समन्वयको खुबी ।

पटक पटक जनतालाई झुक्याउनकै लागि नेपाललाई सिंगापुर बनाउने, नेपालको सूर्य पश्चिमबाट उदाउने सपना देखाइयो । सपना देखाउनेहरूले राजनीतिलाई चटक बनाए । चटक चटकमात्र हुन्छ, साकार हुँदैन । आज पनि लोकतन्त्र पृथ्वीबाट हेर्ने आकाशको तारामण्डल मात्र हो । राजनीतिको यस्तै ठगतन्त्र रहिरहने हो भने नेपालको लोकतन्त्र साकार नहुने सपना मात्र हो । भुइँमान्छे सपना देखेर जन्मन्छ र सपनामै मरिरहन्छन् । भुइँमान्छेका सामु जिवन्त हुनका लागि विद्रोहको विकल्प देखिन्न ।

महाभारतका अनुसार जब जब असत्य बढ्छ, श्रीकृष्णको उदय हुन्छ । अन्धा धृतराट्रको भीमसेनलाई अँगालोमा कसेर धुलोपिठो पार्ने षड्यन्त्र थाहा पाएपछि श्रीकृष्णले चलाखीका साथ फलामको नक्कली भीम बनाएर धृतराष्ट्रका सामु उभ्याइदिएका थिए । धृतराष्ट्रले अँगालो मारेर नक्कली भीम चकनाचुर पारिदिएपछि, धृतराष्ट्रको होस् खुल्यो, लज्जित भए । असली भीम बाँचे । यतिबेला राष्ट्ररूपी भीम खतरामा छ, धृतराष्ट्ररूपी शासक र गान्धार नरेश शकुनीको अन्त्यका लागि कुनै श्रीकृष्णावतारको प्रतीक्षा भइरहेछ । ती श्रीकृष्णरूपी सूर्योदय कहिले हुन्छ, श्रीकृष्णको पदार्पण कहिले हुन्छ ?

भुइँमान्छेको तक्दिर खोटो हो कि छाती कमजोर ? राष्ट्र खिइँदो छ, नेताहरू खाइलाग्दा देखिंदैछन् । राष्ट्र चुसेर डकार्नेहरू राजनेता मै हुँ भनेर भ्यागुतो उफ्रे झैं उफ्रेको देखिन्छ । यो सबै दुर्योधन अहङ्कार हो । राष्ट्र जुरूक्कै उचाल्ने नेता एउटा पनि छैनन् । राजनीति उजाड टारजस्तो छ । झरी नपरेर चरचरी चिरिएको खेतजस्तो बनिसक्यो ।

राजनीति नाली बन्यो ।

३३ वर्षअघि चुँडिएको चप्पल आगोले पोलेर, सेफ्टीपिनले अड्काएर, कपडाको लुतुरोले बाँधेर लगाउने नेताहरू अर्ब, खर्बका मालिक बनेका छन् । भुइँमान्छे नाना, खाना, छाना बिहीन नै छन्, चिसो भुइँमै छन् । मुनाफाखोर व्यापारीमा राष्ट्र चिनाउने, राष्ट्र बनाउने, त्याग र प्रतिबध्दता हुँदैन । भनिन्छ, व्यापारीको न देश हुन्छ, न देशभक्ति । व्यापारीको धर्म मुनाफा हेर्नु हो । हाम्रा नेता लाटाको देशमा गाँडो तन्नेरी बनेका छन् ।

पढ्थ्यौ हामी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरू ध्वस्त पारे समाज ।

मऱ्यौ ज्यूँदै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरेर पनि जस्ले सम्झियो देशको माटो ।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौं ।

- अभियानवाणी

अभियान
साप्ताहिक

सम्पादकीय

कांग्रेस एमाले गठबन्धनको सरकार असफल हुनु भनेको दुवै दल असफल हुनु हो

पछिल्लो समयमा जनताको राजनीतिक स्तरमा बृद्धि भएसँगै जनताले आफूहरूले पाउनुपर्ने सेवा सुविधा सहज र सरल रुपमा पाउनुपर्ने माग गरिरहेका छन्। सरकारले जनतालाई जनताले खोजेको प्रशासनिक उपलब्धता प्राप्त गर्नका लागि प्रशासनिक संगठनको सक्षमता, जिम्मेवारी र कार्य तत्परता निरन्तरता, चुस्त, दुरुस्त बनाउनु जरुरी रहेको छ। प्रशासन सुधारबाट मात्र समग्र शासन सुधारको सुनिश्चितता गर्न सकिने भएकाले यसलाई सरकारले आफ्नो प्राथमिकतामा राख्नुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ। जनताले पाउनुपर्ने सेवा सुविधा सहज रुपमा पाउन सकेको खण्डमा मात्र सरकार सफल भएको मान्न सकिन्छ। राजनीतकि दलहरूले निर्वाचनको बेला जनताको मत पाउनका लागि पूरा गर्नै नसकिने आश्वासनहरू जनतालाई बाँडेका हुनाले त्यस्ता आश्वासनहरू पूरा नभएकाले जनतामा निराशा उत्पन्न भएको सत्य वास्तविकतालाई राजनीतिक दलहरूले स्वीकार गर्नैपर्दछ।

२०७९ मा भएको संघीय संसद र प्रदेशसभाको निर्वाचनपछि ३ वटा सरकार परिवर्तन भइसकेका छन्। निर्वाचनको बेला एउटै दलले बहुमत ल्याउन नसकेको हुनाले पटक पटक सरकार परिवर्तन हुने गरेको र अघिल्लो सरकारले ल्याएका कार्यक्रमहरू पछिल्ला सरकारले स्वीकार गर्न नसकेको हुनाले विकास निर्माणले तिव्रता पाउन सकेको छैन। राजनीतिक दलहरू सबैको चाहना जनताको सेवा र विकास निर्माण नै हो भने अघिल्लो सरकारले ल्याएका कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिनु आवश्यक रहेको छ। तर राजनीतिक दलहरूले सरकार निर्माण गर्न संसदमा उपस्थित भएका स साना दलहरूलाई समेत सरकारमा सामेल गराउनुपर्ने अवस्था देखिएको र स–साना दलहरूले ठुला दलहरूलाई वार्गेनिङ गर्दै आफूहरूका माग सम्बोधन नभए सरकारलाई दिएको समर्थन फिर्ता लिने सम्मको धम्की दिने गरेका हुनाले नै पटक पटक सरकारको नेतृत्व परिवर्तन हुने गरेको र कर्मचारीतन्त्रले समेत राजनीतिक दल र सरकारलाई पूर्व रुपमा विश्वास गर्न सक्ने अवस्था नदेखिएको हुनाले नै संघीय संसदमा ठुला दल नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेले गठबन्धन गरेर पछिल्लो समयमा सरकार निर्माण गरको हुन्।

संघीय संसदका ठुला दल नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेलाई अब असफल हुन छुट छैन। नेकपा एमालेका अध्यक्ष नै प्रधानमन्त्री रहेका हुनाले एमालेको भविष्य समेत सरकारसँग जोडिएको छ। कांग्रेस र एमाले बीचमा गत असार १७ गते भएको ७ बुँदे सहमति अनुसार केपी ओली नेतृत्वको सरकार २०८३ को असार मसान्तसम्म रहने र त्यसपछि २०८४ को निर्वाचन सम्म नेपाली कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवा प्रधानमनत्री बन्ने भएकाले ओली र देउवाको सरकार असफल हुने भनेको कांग्रेस र एमाले दुवै राजनीतिक दल असफल हुनु नै हो। त्यही कारणले गर्दा कांग्रेस–एमाले गठबन्धनको सरकारलाई जनताले ठुलो आशा र विश्वास गरेका छन्। संसदका ठूला दुई दलको सरकारले समेत जनताको भरोसा जित्न सक्दैन भने अन्य कुनै दलले समेत जनताको आशा र विश्वास जित्न सक्ने अवस्था रहँदैन।

सरकारी सेवा अन्य सेवा भन्दा बढी जिम्मेवार र सम्वेदनशिल भएका कारण यस सेवालाई निरन्तर आकर्षण र भरपर्दो गराइराख्न जरुरी रहेको छ। लोकसेवा आयोगबाट आपूर्ति भएको जनशक्तिलाई संगठनमा टिकाईराख्न र उत्प्रेरित भई काम गर्न गराउनका लागि सेवाभित्र तलबभत्ता आकर्षण बनाउने र अन्य बृत्ति विकासका अवसरहरू सुनिश्चित गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिनु आवश्यक रहेको छ। कर्मचारीतन्त्र भनेको राजनीतिक नेतृत्वको सरकारले दिएको नीति, निर्देशन र सरकारले गरेका निर्णयहरूको कार्यान्वयन गर्ने अधिकार प्राप्त कर्मचारीतन्त्र भएकाले मन्त्री र मन्त्रिपरिषद्ले गरेका निर्णयहरूको कार्यान्वयन गर्दा भ्रष्टाचार मुद्दा लाग्ने परम्परा रही आएकाले अब नीति निर्माण गर्ने र मन्त्रिपरिषद्ले गरेका निर्णयहरू कार्यान्वयन गर्दा भ्रष्टाचारको मुद्दा लागे अहिलेको व्यवस्थालाई सच्चाइनु जरुरी रहेको छ।

मन्त्रीहरूले आफूले पाएको अधिकार प्रयोग नगरी मन्त्रिपरिषद् को बैठकबाट निर्णय गराउने गरेका हुनाले अब आफूले पाएको अधिकार प्रयोग नगरी मन्त्रिपरिषद्बाटै निर्णय गाउने कार्यलाई तत्काल बन्द गरिनु उपयुक्त हुनेछ। मन्त्रिपरिषद्को बैठकले नीतिगत निर्णय मात्र गर्ने र कस्ता निर्णयहरू नीतिगत हुन् र कस्ता निर्णयहरू नीतिगत होइनन् भन्ने छुट्याउनुपर्ने अवस्था समेत देखिएको छ। अहिलेसम्म देखिएको के हो भने मन्त्रिपरिषद्ले गर्ने सबै निर्णयहरू नीतिगत निर्णयहरू होइनन्। स–साना निर्णयहरू समेत मन्त्रिपरिषद्ले गर्ने भएकाले त्यही खोट रहेको त्यही कारणले गर्दा त्यही भ्रष्टाचारको गन्ध आउने गरेको हामीले ठहर गरेका छौँ।

आप्रवासन बेथितिमा संसद् किन मौन ?

मीना पौडेल

संघीय श्रममन्त्री शरदसिंह भण्डारी केही दिनअगाडि कान्तिपुर टेलिभिजनको एउटा संवाद कार्यक्रममा आफूले गरेका कामहरूको फेहरिस्त दिंदै भन्दै थिए- आफू पछिल्लो पटक श्रम मन्त्रालय फर्केपछि वैदेशिक रोजगारीमा जाने युवा श्रमिकको पक्षमा निकै राम्रो काम भएको छ ।

उनले यो दाबी गरिरहँदा उता श्रमगन्तव्य मुलुकको श्रमबजारमा कतै श्रमिकले आत्महत्या गरेका समाचार प्रमुख शीर्षक बनिरहेका थिए । कतै चार महिनादेखि बाकसमा बन्द शव स्वदेश फिर्ती पर्खंदै गर्दा उसको श्रमबजारले परिवारको स्वीकृतिबेगर उतै गाडेको खबरले श्रमिकको परिवारलाई विचलित बनाउँदै थियो । यी खबरले खाडीमा श्रम गर्ने नेपाली मात्र नभएर दक्षिण एसियाली आप्रवासी श्रमिकहरू नै स्तब्ध थिए ।

उसो त, उनकै गणनामा विगत चार दशकमा १८ औं पटक मन्त्री भएका भण्डारीका यो पहिलो भनाइ होइन । अनि यो भनाइ उनको मात्रै पनि होइन । आफूले सधैं उत्कृष्ट कार्य गरेको अरू कसैले केही नगरेको भनेर जिकिर गर्ने प्रवृत्तिको प्रतिस्पर्धा त राजनीतिक संस्कृतिकै रूपमा मौलाएको छ । यद्यपि, जनमानसमा यो प्रतिस्पर्धी जिकिरको सकारात्मक प्रभाव छ कि छैन भन्ने छलफलको विषय हो ।

मुलुकको जनसंख्याको ठूलो हिस्सा ओगटेको युवा मानव स्रोत र त्यसमध्ये पनि ठूलो हिस्सा वैदेशिक रोजगारीमा रहेको श्रमिकको जिम्मा लिएको मन्त्रालयको स्थिति, नेतृत्व र काम कारबाहीको कुरा गर्न एउटा छुट्टै बहसको जरूरी धेरै पहिला नै भएको हो । तर त्यो पहल हुने सम्भावना कम्तीमा पनि अहिलेको नेतृत्वको हकमा देखिँदैन । यो आलेखमा श्रममन्त्रीको कार्य मूल्यांकन गर्ने चेस्टा होइन । किनकि, मूल्यांकन गर्ने आधार मसँग त्यति छैनन्, बरू आप्रवासी श्रमिक र तिनका सहयोगी सञ्जालहरूसँगको संगत, अनुसन्धान र सहकार्यले मन्त्री र उनका टिमप्रति थुप्रै प्रश्नहरू भने छन् ।

अहिले संसद् चलिरहेको हुँदा संघीय सांसदहरूलाई पनि प्रश्न छ- मुलुकको अर्थतन्त्रको मियो आप्रवासी श्रमिकमाथि भइरहेको ठगी, शोषण, छलकपट, धोखा, बेइमानीलगायतका उनीहरूले भोगिरहेका अनेक चुनौतीलाई सम्बोधन गर्नका निम्ति समयसापेक्ष एकीकृत कानुनी खाका किन संसद्को एजेन्डा बन्न सक्दैन ?

वैदेशिक रोजगार व्यवसायी र तिनका दलाल सञ्जालले पाइलैपिच्छे ठगी गर्छ । यस्तो ठगी हाम्रो वैदेशिक रोजगारको एउटा अनिवार्य संस्कृति नै भएर मन्त्रालय मात्र होइन, वैदेशिक रोजगारका प्रक्रियामा आकर्षित हुने राज्यका सबै निकायहरूमा संस्थागत भएको पनि दशकौं भएको भइसक्यो । यो यथार्थबारे संघीय सांसदहरू बेखबर होलान् भन्ने विश्वास गर्न सकिने कुरा होइन ।

किनकि, वैदेशिक रोजगार व्यवसायीहरू सांसदहरूकै पार्टीका जनवर्गीय संगठन हुन् । पार्टी कार्यकर्ता हुन् । आफ्ना कार्यकर्ताको गतिविधिबारे जानकारी नहुने कुरै भएन । अनि गाउँ घरमा पुग्ने दलालहरू पनि त रोजगार व्यवसायीकै यो वा त्यो सञ्जालसँग कार्यगत समन्वय गर्ने एजेन्ट हुन् । उनीहरू पनि यो वा त्यो पार्टीसँग आबद्ध हुन्छन् नै ।

वैदेशिक रोजगारको नाममा फस्टाएको मानव बेचबिखन र मानवतस्करी घट्ने कुनै संकेत छैन । बरू विश्व श्रमबजारमा बढ्दै गएको विषाक्त चरित्रले गर्दा ठगी र शोषणका स्वरूपहरू फेरिँदै छन् । ठग्नेहरूको सञ्जालले राज्य सञ्चालन गर्ने निकायहरूका केन्द्रमै स्वार्थी हस्तक्षेप बढाउँदै छन् । वैदेशिक रोजगारीको नाममा मानव बेचबिखन र मानवतस्करी झन्झन् फस्टाउँदै छ भन्ने श्रम आप्रवासनमा चासो राख्ने जोसुकैले बुझ्ने कुरा हो । आप्रवासनको पुँजीले नै चलिरहेको नेपाली गाउँघरबाट प्रतिनिधित्व गर्ने जनप्रतिनिधिलाई यो कुरा थाहा नहोला भनेर कसरी अनुमान गर्ने ?

संघीय संसद्मा श्रमसम्बन्धी समिति नै छ, तर वैदेशिक रोजगारीका बेथिति र चुनौतीहरूको व्यवस्थित बहस किन हुन्न ? अन्य विषयको तुलनामा यो मौनतालाई ती आप्रवासी श्रमिक, तिनका परिवार र यस आयाममा चासो राख्ने सर्वसाधारणले कसरी बुझ्ने ?

वैदेशिक रोजगारीका सन्दर्भमा अहिले सबैभन्दा अहंमध्येको प्रश्न किन पहिला भएका सम्झौता समयसापेक्ष परिमार्जन गरी नवीकरण हुन सकिरहेका छैनन् ? भन्ने हो । श्रमसम्झौता वर्षौंदेखि नवीकरण हुन नसक्दा सामान्य समझदारीमा परिणत भई काम चलाउमा पुगेका छन् । अनि कति नयाँ गन्तव्यमा हचुवाका भरमा श्रमिकहरू जानुपर्ने बाध्यता सिर्जना भएको छ ।

जसले गर्दा श्रमिकलाई आप्रवासन प्रक्रिया र कार्यस्थलमा झन् जोखिम थपेको छ । किनकि यी समझदारीको धरातलमा जसरी हुन्छ, धेरैभन्दा धेरै श्रमिक यताका ठगीमा माहिर व्यवसायीकहाँ पठाऊ र उताका शोषणका माहिर एजेन्ट र रोजगारदातामा ल्याऊ भन्ने दृष्टिकोण हाबी हुँदा श्रमिकका अधिकारका कुरा गौण हुने गर्छन् ।

यो परिस्थितिले एउटा सन्देशको संकेत गर्छ कि, हाम्रा राजनीतिक र प्रशासनिक नेतृत्वलाई श्रमिकको संरक्षण र न्यायमा पहुँचभन्दा बढी बेरोजगार युवा बाहिर जाऊन्, धेरै विप्रेषण पठाऊन् भन्ने कुराले महत्त्व राख्छ । यो पार्टीहरूको राजनीतिक र राज्यको आर्थिक स्वार्थसँग जोडिएको पक्ष हो । संरक्षण र न्यायमा पहुँच त फगत श्रमिक र उसको परिवारसँग मात्र जोडेर हेरिने र बुझिने गरिन्छ । मानौं कि, एउटा युवा वा युवती स्वदेशमा श्रम गर्न अल्छी लागेर बिदेसिन्छ, अथवा वैदेशिक रोजगारीमा जानु उसको मनोरञ्जनको पाटो हो ।

हर्सोल्लासको क्षण र विजयोत्सव हो । यो कुरा मन्त्री भण्डारीले आफ्नो क्षेत्र मधेस प्रदेशका दुइटा भैंसी भएका युवा तीनवटा भैंसी बनाउन बिदेसिन्छन् भन्नेजस्ता विभेदी टिप्पणीले पनि उनको आप्रवासी श्रमिकप्रतिको दृष्टिकोण प्रस्ट गर्दैन र ? उनलाई के थाहा, मधेस प्रदेश नै यस्तो प्रदेश हो, जहाँको मानव विकास सूचकांक कमजोरमध्येमा रहेको छ । अधिकतम अदक्ष युवा बिदेसिने गर्छन् र बढी शोषण, जालझेल र अन्यायमा परेका छन् ।

यस्तै, अर्को महत्त्वपूर्ण प्रश्न हो- किन घरेलु श्रमिक महिलाका सम्बन्धमा लगाइएका बन्देज खुलाउन गरिनुपर्ने सुधारका काम दशकसम्म हुन सकेका छैनन् ? श्रमिकको हकहित र अधिकार संरक्षणतर्फ तात्त्विक सुधार गरी श्रम कूटनीतिमार्फत आफ्ना कुरा राखेर सार्थक वार्ता गर्नुको साटो गन्तव्य मुलुकको जोडबलमा परीक्षणका रूपमा पठाएर घरेलु श्रमिक महिलाका सम्बन्धमा जोखिम उठाउने कुरा मन्त्रीले किन गर्दै छन् ?

तीन दशकसम्म भोगिएको शोषण, ठगी र हिंसाका कैयौं नजीर हुँदाहुँदै पनि तिनमा तात्त्विक सुधार गरी श्रम आप्रवासनलाई सुरक्षित र मर्यादित बनाउनुको साटो अझै परीक्षणको खेल किन हुँदै छ ? कसको स्वार्थका लागि यो निर्णय कसले गर्दै छ ? जनप्रतिनिधिमार्फत आम जनता र श्रमिकका परिवारले तालुकदार मन्त्रालयलाई प्रश्न गर्न पाउने कि नपाउने ? महिला घरेलु श्रमिकको सन्दर्भमा जी टू जी मोडालिटीमा जान सरकारकै निकाय नीति अनुसन्धान प्रतिष्ठानमार्फत आप्रवासन सन्दर्भमा अनुसन्धान गर्ने, चासो राख्ने र फर्केर आएका भुक्तभोगी श्रमिकहरूले दिएका सुझावहरू कता थन्क्याइए ?

कोरोनाले थलिएर भर्खर ब्युँतिन लागेको श्रमिकको गन्तव्य श्रमबजार पछिल्लो विश्व राजनीतिको तरलताले गर्दा झन् अस्थिर र जटिल हुने सम्भावना नकार्न सकिन्न । जसले आप्रवासी श्रमिकको सामाजिक न्यायको पाटो झन् कमजोर हुने मात्र होइन, रंगभेदी र राष्ट्रिय पहिचानका आधारमा विभेदहरूको विविधीकरण झन् जटिल हुने निश्चितप्रायः छ ।

यो अवस्थामा हाम्रोजस्तो विप्रेषणले थेगिएका मुलुकले त झन् सजक भएर गन्तव्य मुलुकसँग श्रम कूटनीतिमार्फत आफ्ना श्रमिकको पक्षमा पैरवी गरी सन्तुलित श्रमसम्झौता गरी घरेलु श्रमबजारमा उपलब्ध हुन नसकेको रोजगारीको अवसरलाई समयमै सुरक्षित गर्नुपर्नेतिर ध्यान जानुपर्ने हो ।

भारत, बंगलादेश श्रीलंका, थाइल्यान्ड, फिलिपिन्स, भियतनाम, कम्बोडियालगायत मुलुकहरूले त्यही गरिरहेका छन् । तर विडम्बना, हामीले विगतमा भएका श्रमसम्झौता नवीकरण गर्नसमेत सकेका छैनौं । परीक्षणको जोखिमपूर्ण बाटोमा आफ्ना नागरिकलाई धकेलिरहेका छौं । यो अवस्था भनेको हामी हाम्रो श्रम आप्रवासन प्रक्रियालाई बुझ्न र व्यवस्थापन गर्न सक्षम छैनौं भन्ने संकेत हो कि होइन ?

आप्रवासन व्यवस्थापनका सन्दर्भमा हामी कति निरीह छौं भन्ने श्रम मन्त्रालयका दस्ताबेजहरू अध्ययन गर्दा पनि प्रस्ट हुन्छ । गन्तव्य मुलुकका राजदूतलाई बोलाएर नेपाली श्रमिक तिम्रा बजारमा लागि देऊ भनेर हारगुहार गरेर श्रम आप्रवासन व्यवस्थापन हुँदैन । त्यसका लागि त नेपालको धरातलीय अवस्थामा आकर्षित हुने आप्रवासनका विविध आयामहरूलाई समेटेर समय र राजनीतिक प्रणाली सापेक्ष एकीकृत आप्रवासनको नवीनतम कानुनी खाका तय गर्नुको विकल्प छैन । हाम्रा सांसदहरूलाई यसतर्फ किन चासो छैन ?

यो अवस्थाले दुईवटा पाटाको संकेत गर्छ । एकातिर, आप्रवासी श्रमिकविरूद्ध हुने गरेका ज्यादती नेपाली समाजको राजनीतिकलगायत एउटा ठूलो तप्का, जो आफूलाई रोजगारदाता ठान्छ, लाई सामान्य लागेको जस्तो देखिँदै छ ।

किनकि, यो तप्का वर्गीय हिसाबले मस्त छ । राजनीतिक सम्बन्ध र स्वार्थका हिसाबले ढुक्क छ । यो ढुक्कको तप्कामा पार्टीका वर्गीय संगठनका रूपमा मौलाएका व्यवसायीहरू पर्छन् । अनि तिनका दलालहरू सम्बन्धित पार्टीका कार्यकर्ता हुने नै भए । यो तप्कालाई विप्रेषणको हिसाब गर्दै राजनीतिक प्रभावमा राज्यको नीतिगत प्वाल खोजी जतिसक्दो श्रमिकलाई चुसी वैदेशिक रोजगारीको नाममा नाफाको खेती फस्टाउनु छ । बेरोजगारीको समस्या समाधान गर्ने जादूको छडी हामीसँग छ भन्दै राजनीतिक स्वार्थ पूरा गर्नु छ ।

अर्कोतिर, संसद्मा आफ्नो स्वार्थअनुरूपका कानुनी खाकाहरू अनेक तरिकाबाट ल्याएर जटिल बहस गर्न तत्पर दल र सांसदहरू सुविधासहित बहस तन्काउन माहिर देखिन्छन् । तर यी आप्रवासी श्रमिककासम्बन्धमा समयसापेक्ष कानुनी खाकाको अनिवार्यताका बारेमा चुइँक्क बोल्दैनन् । के संसद्मा आप्रवासी श्रमिकका एजेन्डा पस्न आप्रवासी श्रमिक अझ धेरै मर्नै पर्छ, के बेचिएर पुगेकी घरेलु श्रमिक महिला बलात्कृत हुनैपर्ने हो ? के ऋणमा डुबेर परदेसिएको युवा शोषण, उत्पीडन, ठगी र जालझेलले निसासिएर आत्महत्याको निर्णयमा पुग्नै पर्ने हो ?

तर, अघिल्लो टेलिभिजन बहसमा १८ पटक मन्त्री हुन उनकै शब्दमा 'पञ्चायतकालदेखि नै राजयोगको भाग्य' लिएर राजनीतिमा आएका बहालवाला श्रममन्त्री 'घरेलु कामदारको कुरो बडो रमाइलो छ' भन्दै सुनाउँदै थिए- करिव ३ हजार महिला परीक्षणका रूपमा साउदी पठाउने । हो यही हो, यो वर्गीय हिसाबले मस्त तप्काको कुरो ।

विभिन्न लैंगिक हिंसा, पारिवारिक सम्बन्धमा दरार आएर परिवारमा ठाउँ नपाएका, महिला र सीमान्तकृत समुदायको भएकै कारण आवश्यक शिक्षा, सीप र प्राविधिक दक्षताको अवसरबाट सानैदेखि वञ्चित हुनुपर्ने सामाजिक–सांस्कृतिक संकीर्णता र घरेलु श्रमबजारले नपत्याइएका र राजनीतिक सिन्डिकेटलगायत विविध कारणले संकुचित घरेलु श्रमबजारले ठाउँ नदिइएका महिला र यौनिक अल्पसंख्यक श्रमिकहरू घरेलु श्रममा अधिक छन् ।

यो समूह बाध्यकारी श्रममा जान विवश छ । उसलाई राज्य र यसका बन्देजभन्दा उसको जीवन धान्न महत्त्वपूर्ण छ । 'राजयोगको भाग्य' लिएर आएका विभागीय मन्त्रीलाई यो समूहलाई ठग व्यवसायीको दाउमा पारी आफ्नो घरेलु समाजभन्दा संकीर्ण समाजको निजी घरमा हुलिदिई रमाइलो मनाउनु छ । वैदेशिक रोजगारीको लैंगिक पाटोको विश्लेषण गर्दा योभन्दा उदेकलाग्दो विडम्बना के हुन सक्छ ? यो रमाइलो विभागीय मन्त्रीलाई मात्र लागेको हो कि समग्र सांसदलाई पनि लागेको हो ?

यहाँ उठेका/उठाइएका प्रश्नहरू अनुत्तरित छन् । श्रम मन्त्रालयसँग जोडिएका यस्तै अझै थुप्रै उठ्न बाँकी प्रश्नहरू छन् । मूल प्रश्न के हो भने, के हाम्रो श्रम मन्त्रालयको वर्तमान संरचना, नेतृत्व, कार्यदिशा र क्षमता जटिल बन्दै गएको श्रम आप्रवासन व्यवस्थाना गर्न समयसापेक्ष छ ? अहिलेको बदलिँदो विश्व श्रमबजारमा के–कस्ता चुनौती र सम्भावनाहरू सतहमा देखा परेका छन् ? हामी विश्व र क्षेत्रीय श्रमबजारमा कुन हैसियतमा छौं ? के मन्त्रालयको राजनीतिक र प्रशासनिक नेतृत्व र त्यसलाई प्रभाव पारिरहेको सिन्डिकेटसँग वस्तुपरक विश्लेषण छ ? यसबारेमा नीति निर्माण गर्ने भूमिकामा रहेका संघीय सांसदहरू जवाफदेही हुनुपर्ने कि नपर्ने ?

अन्त्यमा, मन्त्रालयले सन्दर्भ र महत्त्व गुमाइसकेको वैदेशिक रोजगार ऐन २०६४ लाई सामान्य परिमार्जन गरी नयाँ संस्करणमा ल्याउने भनेर उसका अन्तर्राष्ट्रिय साझेदारको लागानीमा प्रक्रिया सुरू गरेको वर्ष नाघिसक्यो । तर त्यो प्रक्रिया सीमित घेराभित्र बसी परिमार्जन गरेको समाचारहरू आएका थिए । त्यो प्रक्रिया कता पुग्यो ? मन्त्रलायको घेरा सीमित हुँदाहुँदै पनि सरकारको नीति अनुसन्धान प्रतिष्ठानले काठमानडौं केन्द्रित नै भए पनि अलिक फराकिलो दायरामा श्रम आप्रवासीको सञ्जाल र अनुसन्धातासमेतको सहभागितामा एउटा बृहत्/एकीकृत श्रम आप्रवासन नीतिगत खाकाको मस्यौदा मन्त्रालयलाई बुझाएको पनि महिनौं भइसक्यो ।

त्यसमा मन्त्रालयको नेतृत्वको धारणा के हो ? त्यो कानुनी प्रक्रिया कंहाँ पुग्यो भन्ने पनि चासो र संशयको विषय भएको छ । संशयको विषय यस अर्थमा पनि हो कि, भन्ने बेलामा एकीकृत खाका भन्ने तर आप्रवासनका विविध आयामहरू जस्तो- मानव बेचबिखन, तस्करी, श्रम कूटनीति, आध्यागमनका बेथिति, भारत–नेपालबीचको श्रम आप्रवासन र आन्तरिक आप्रवासनसमेतलाई नसमेटी पुरानैलाई सामान्य हेरफेर गर्ने सम्भावना छ । वैदेशिक रोजगार व्यवसायीलाई सहज हुने तर श्रमिकको संरक्षण र सामाजिक न्यायको पाटो ओझेलमा पर्ने सम्भावना पनि छ । जुन कुरा मन्त्रीको टेलिभिजन संवादमा पनि झल्किन्थ्यो ।

यी यावत् प्रश्नहरूको जावफ संघीय सांसदहरूले मन्त्रालयको नेतृत्वसँग मागून् । अन्य विषयमा जस्तो श्रम आप्रवासनको विषयमा गहन बहस गरून् । आम करदाता र आफू ठगिएर भए पनि विप्रेषण पठाएर मुलुकको अर्थतन्त्र थेग्ने श्रमिकहरूलाई सुसूचित गरून् । यो अपेक्षा सम्बोधन हुन्छ कि हुन्न आउँदा दिनहरूमा प्रस्ट होला । तर सबैले आ-आफ्नो ठाउँबाट प्रश्न गर्न थालौं । -कान्तिपुर

स्ववियुको ऐतिहासिक भूमिका र वर्तमान अवस्था

पञ्चा सिंह

स्ववियु निर्वाचन २०८१ को कार्यतालिका सार्वजनिक भइसकेको छ । त्रिविले जारी गरेको निर्वाचन कार्यविधि २०८१ का सन्दर्भमा विद्यार्थी संगठनबाट त्रिवि सिनेट र त्रिवि विद्यार्थी कल्याणमा प्रतिनिधित्व गर्ने सभापतिका विमतिसमेत निरूपण भइसकेको र संगठन दर्ता गर्ने काम पनि सम्पन्न भइसकेको अवस्थामा निर्वाचन निर्बाध रूपमा हुनेमा अब शंका बाँकी रहेन ।

पृष्ठभूमि : नेपाली राजनीतिमा पञ्चायती व्यवस्थाको प्रादुर्भावपछि राजनीतिक दलहरू प्रतिबन्धित हुँदा समाजको एक सशक्त चेतनशील वर्ग मानिने विद्यार्थी संगठनलाई प्रतिकूल रूपमा प्रभावित गरेको पृष्ठभूमिमा स्ववियुको स्थापना भएको हो । विश्वभरका तानाशाहको चरित्र एवं प्रवृत्ति एकै हुन्छ । पञ्चायती शासकहरू पनि विद्यार्थीलाई कसरी आफ्नो कठपुतली बनाई सरकारी नियन्त्रणमा राख्ने भन्ने चिन्तामा देखिन्थे । उनीहरू सकभर विद्यार्थीलाई नियन्त्रणमा लिने र नसके विद्यार्थी शक्तिलाई विखण्डित गराई विद्यार्थी शक्तिका प्रभावलाई गलत दिशामा मोड्न अहोरात्र प्रयासरत थिए ।

१ पुस, ०१७ को फौजी काण्डले सम्पूर्ण राजनीतिक दलमा संवैधानिक प्रतिबन्ध लगाएको घोषणा भए पनि विद्यार्थी संगठनलाई प्रतिबन्ध लगाएको घोषणा गरिएको थिएन । नेपाल राष्ट्रिय विद्यार्थी फेडेरेसन वामपन्थी विद्यार्थी संगठन र नेछासं नेपाली कांग्रेस समर्थक अधिकांश विद्यार्थी नेता जेल परेका र अन्य विद्यार्थी संगठन निष्क्रिय रहेकाले पञ्चायती शासकले विद्यार्थी संघ-संगठन पनि प्रतिन्धित भएको घोषणा गरे ।

कसरी संघसंस्थालाई पञ्चायतको नियन्त्रणमा लिई व्यवस्थाविरोधी गतिविधि गर्नमा रोक लगाउने भन्ने उद्देश्यले 'राष्ट्रिय निर्देशन ऐन' तर्जुमा गरियो । अब राष्ट्रिय निर्देशन ऐनअनुसार सरकारको पूर्ण जानकारी र निगरानीमा जम्मा सात किसिमका मात्र वर्गीय संगठनको गठन गर्न पाइने बनाइयो । ती संगठनमध्ये विद्यार्थी संगठन एक थियो ।

संगठनका गतिविधिलाई नियन्त्रण गर्न एक छुट्टै राष्ट्रिय निर्देशन मन्त्रालयसमेत स्थापना भयो । संघसंगठन स्वतन्त्र रूपले खोल्न वा सञ्चालन गर्न पूर्णतः निषेधित गरियो । त्यसरी कुनै पनि संघसंगठनको आफ्नो वर्गीय हितलाई स्वतन्त्र एवं निष्पक्ष भई कार्य सञ्चालन गर्न पाउने नैसर्गिक अधिकारलाई पनि कुण्ठित गरी सरकारबाट निर्देशन ऐनको साङ्लोले मानव स्वतन्त्रताको पखेटालाई बाँध्न खोजियो । पञ्चायती व्यवस्थाको संरचनाबाटै राष्ट्रिय निर्देशन ऐनजस्ता कानुनको सुनियोजित षड्यन्त्रका माखे तानाबाना बुनिँदै गए ।

पञ्चायती कानुनहरूको जोडदार विरोधमा अरू सबै वर्गभन्दा सशक्त रूपमा ती जुझारू विद्यार्थी नै अग्रपंक्तिमा आए । यही बिन्दुदेखि नेपाली विद्यार्थी आन्दोलनको गौरवमय इतिहासमा नयाँ पृष्ठभूमिबाटै नवीन क्रान्तिकारी अध्याय थालनी भयो । यसपछिको विद्यार्थी आन्दोलन नेपाली युवा विद्यार्थीको गौरवपूर्ण संघर्षले भरिपूर्ण छ । त्यही निर्देशन ऐनविरुद्ध विद्यार्थीले ऐक्यबद्धता देखाउँदै स्वतस्फूर्त रूपले चलेको विद्यार्थी आन्दोलन नै 'स्वतन्त्र विद्यार्थी आन्दोलन'का नामले प्रख्यात छ । वामपन्थी विद्यार्थीले 'अनेरास्ववियु'को स्थापना गरे भने प्रजातन्त्रवादी विद्यार्थी अलग-अलग संगठन हुनुपूर्व एउटै स्वतन्त्र विद्यार्थी आन्दोलनको परिभाषाभित्र रहेर पञ्चायती व्यवस्थाविरुद्ध लडेको इतिहास छ । समष्टिमा २०१७ देखि ०२६ सालसम्मको विद्यार्थी आदोलनको अवधि स्वतन्त्र विद्यार्थी आन्दोलन थियो, जसले स्ववियु स्थापना र कार्यान्वयनको बलियो जग स्थापना गर्‍यो ।

अहिले समयमै स्ववियु निर्वाचन सम्पन्न गर्न सर्वप्रथम विद्यार्थी संगठन र त्यसपछि त्रिवि प्रशासन इमानदार हुन जरूरी छ । त्यसैले, आगामी ५ चैतका लागि तोकिएको स्ववियु निर्वाचन सम्पन्न गर्न थप इमानदार र प्रतिबद्ध रहनुको विकल्प छैन । तर, सत्ताको चरम दुरूपयोग र स्ववियु 'सेबोटेज' गर्ने खतराप्रति सचेत रहँदै खबरदारी गरी स्वतन्त्र, निष्पक्ष र धाँधलीरहित स्ववियु निर्वाचन सम्पन्न गराउन परिवर्तनप्रेमी विद्यार्थीले पहरेदारी गर्नु जरूरी छ ।

स्ववियुको आवश्यकता : नेपाली विद्यार्थी आन्दोलनको वर्तमान परिस्थितिमा धेरै चुनौती छन्, जसले बलियो स्ववियुको आवश्यकतालाई पहिलेभन्दा बढी जरूरी बनाएको छ । विश्वविद्यालयमा हुँदै आएको राजनीतिक हस्तक्षेप, शिक्षाको व्यापारीकरण र विद्यार्थी आवाजको सीमान्तीकरणलगायत मुद्दा मुख्य छन् । आज विद्यार्थी आन्दोलनले सामना गरिरहेको सबैभन्दा महत्वपूर्ण मुद्दामध्ये विश्वविद्यालयभित्र मौलाउँदो राजनीतीकरण हो । हालका वर्षमा भएका प्राज्ञिक नियुक्ति राजनीतिक दलबाट धेरै प्रभावित हुने गरेको देखिन्छ । स्वतन्त्र, निष्पक्ष र राजनीतिक पूर्वाग्रहरहित प्राज्ञिक सेवा विद्यार्थीको चाहना भए पनि विश्वविद्यालयजस्तो गरिमामय संस्थाको नेतृत्व एउटा पार्टीको दायराबाट माथि उठ्न सकेको अवस्था छैन । नेपालजस्तो देशमा, जहाँ शिक्षा प्रणालीले अपर्याप्त पूर्वाधार, स्रोतसाधनको अभाव र विश्वविद्यालयमा राजनीतिक हस्तक्षेपलगायत असंख्य चुनौतीको सामना गरिरहेको छ, त्यहीँका विश्वविद्यालय ज्ञान, अनुसन्धान र रोजगारको केन्द्र हुनुपर्नेमा राजनीतिक भागबन्डाको केन्द्र बनिरहेको समयमा यसलाई बदल्न स्ववियुले सरकार र शैक्षिक संस्थाहरूलाई जवाफदेही बनाउन आवश्यक छ ।

माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल (प्रचण्ड) नेतृत्वको तत्कालीन सरकारले विश्वविद्यालयमा लिएको मेरिटोक्रेसिको नीतिसमेत पछिल्लो केपी शर्मा ओली नेतृत्वको सरकारले कार्यान्वयन गरिरहेको छैन । यस्ता व्यवहार र कार्यशैलीले विद्यार्थीमा व्यापक वितृष्णा पैदा गरिरहेको छ । यी सीमा अन्त्य गर्न स्ववियुको गरिमा कायम राख्दै वर्तमान परिस्थितिमा सही नेतृत्व प्रदान गर्न, विश्वविद्यालयलाई सही दिशा दिन पनि स्ववियुको आवश्यकता त्यत्तिकै छ । शिक्षाको व्यापारीकरण विद्यार्थी आन्दोलनले सामना गरिरहेको अर्को प्रमुख चुनौती हो । नेपालमा शिक्षा क्षेत्र बढ्दो रूपमा व्यपारिक केन्द्र बनेको छ, निजी शैक्षिक संस्थाले अत्यधिक शुल्क लिने र गुणस्तरीय शिक्षाभन्दा पनि नाफालाई प्राथमिकता दिने भएकाले यसले कम आय भएका पृष्ठभूमिका विद्यार्थीलाई सीमान्तकृत गरेको छ । सबैका लागि निःशुल्क, गुणस्तरीय र पहुँचयोग्य शिक्षाको वकालत गर्न र निजी शिक्षाको नियमन र खबरदारी गर्नकै लागि पनि स्ववियुको खाँचो छ ।

यसबाहेक, निर्णय प्रक्रियामा विद्यार्थी आवाजको सीमान्तीकरण अर्को महत्वपूर्ण मुद्दा हो । धेरै अवस्थामा, विद्यार्थीलाई उनीहरूको शिक्षा र भविष्यलाई प्रत्यक्ष रूपमा असर गर्ने छलफल र निर्णयबाट बञ्चित गरिन्छ । यी मामिलामा विद्यार्थीको आफ्नो अधिकार सुनिश्चित गर्न र नीति-निर्माता र शैक्षिक संस्थालाई विद्यार्थीप्रति जवाफदेही र उत्तरदायी बनाउँदै सर्वसुलभ शिक्षामा विद्यार्थीको पहुँच सुनिश्चितता गर्नुपर्नेछ ।

यी चुनौतीका अतिरिक्त नेपालको वर्तमान राजनीति अस्थिरता र अनिश्चितताले ग्रस्त छ । हालैका वर्षमा देशले संघीय शासन प्रणालीको स्थापना र नयाँ संविधान अपनाउनेजस्ता महत्वपूर्ण राजनीतिक परिवर्तन सुनिश्चित गरेको छ, जसमा शैक्षिक अधिकारलाई संविधानमै मौलिक अधिकारका रूपमा सूचीबद्ध गरेको छ । जसको कार्यान्वयन पनि विद्यार्थी संघसंगठनको प्रमुख दायित्व हो । यी परिवर्तनले विद्यार्थी आन्दोलनका लागि अवसर र चुनौती दुवै सिर्जना गरेका छन् । राजनीतिक प्रक्रियामा विद्यार्थी सीमान्तकृत नहोऊन् र नीति-निर्माताले तिनका चासोलाई सम्बोधन गरून् भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्न स्ववियुले भूमिका निर्वाह गर्नुपर्नेछ । जसले सबै विद्यार्थीको हितलाई प्रभावकारी रूपमा प्रतिनिधित्व गर्न सकोस् ।

स्ववियु निर्वाचनको महत्व : स्ववियु धेरै कारणले महत्वपूर्ण छ । स्ववियुले विद्यार्थीको राजनीतिक सामाजिकीकरणमा योगदान पुर्‍याउँछ । विद्यार्थी संगठनमा संलग्न भएपछि युवा विद्यार्थी लोकतान्त्रिक प्रक्रिया, नेतृत्व र सामूहिक कार्यको महत्वबारे अभ्यस्त हुन्छन् । यो राजनीतिक शिक्षा लोकतान्त्रिक समाज विकासका लागि र राजनीतिमा नयाँ पुस्ताको आगमनका लागि पनि निकै महत्वको छ । यसले राजनीतिक प्रक्रियामा भाग लिन सक्षम हुने परिपक्व र योग्य नेतृत्व निर्माणमा मद्दत गर्छ । त्यसैले, स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियनको निर्वाचनलाई राजनीतिक रूपमा मिनी जनमतसंग्रहका रूपमा परिभाषित गरिएको छ । जसबाट प्रमुख दलको नयाँ पुस्तामा प्रभाव र जनमतको अवस्था कस्तो रहेको छ भन्ने निष्कर्षसमेत निकाल्ने गरिन्छ । साथै, स्ववियुलाई भविष्यमा शासन सत्ताको बागडोर सम्हाल्ने नेता उत्पादनको नर्सरीका रूपमा पनि लिइन्छ । नयाँ सन्दर्भ र परिस्थितिमा यसको झनै महत्व बढिरहेको छ ।

नेपालका सामाजिक र राजनीतिक आन्दोलनका पछाडि एक प्रेरक शक्तिका रूपमा स्ववियु रहेको छ । विद्यार्थी संगठनले लोकतन्त्र, सामाजिक न्याय, मानव अधिकार र शैक्षिक परिवर्तनको वकालत गर्न प्रमुख भूमिका खेल्दै आएका छन् । परिवर्तनशील विद्यार्थी अधिनायकवादी शासन, भ्रष्टाचार र असमानताविरुद्ध विरोधको अग्रपंक्तिमा रहेको इतिहास छ । यस अर्थमा, स्ववियु केवल एक विद्यार्थीको साझा संस्था मात्र होइन, यो नेपालको आमूल परिवर्तनको एक महत्वपूर्ण नेतृत्वदायी अंग हो । वर्तमान अवस्थामा पनि स्ववियुको महत्व झनै बढेको छ, किनभने यसले विद्यार्थीलाई आलोचनात्मक चेत र बहसमा संलग्न हुने प्लेटफर्म प्रदान गरिरहेको छ । द्रुत गतिमा परिवर्तन भइरहेको विश्वमा विश्वव्यापी प्रभावको सामना गर्नु चुनौतीपूर्ण बन्दै गएको छ । यस्तोमा स्ववियुले विद्यार्थीलाई उनीहरूको जीवन र देशलाई असर गर्ने मुद्दामा छलफल र विश्लेषण गर्ने प्लेटफर्म प्रदान गरिरहेको छ । यो बौद्धिक संलग्नता जीवन्त र गतिशील समाज विकासका लागि महत्वपूर्ण छ ।

निष्कर्ष : नेपालमा स्ववियुको गौरवशाली र ऐतिहासिक इतिहास छ । यसले देशको राजनीतिक र शैक्षिक परिदृश्यलाई आकार दिन महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दै आएको छ । शैक्षिक सुधारका लागि प्लेटफर्मका रूपमा प्रारम्भिक दिनदेखि नै व्यापक सामाजिक र राजनीतिक आन्दोलनमा यसको सशक्त संलग्नता छ । स्ववियु परिवर्तनका लागि एक शक्तिशाली केन्द्रका रूपमा स्थापित भएको छ । वर्तमान सन्दर्भमा नेपाली विद्यार्थी आन्दोलनले असंख्य चुनौतीको सामना गर्नकै लागि पनि बलियो र स्वतन्त्र स्ववियुको आवश्यकता पहिलेभन्दा बढी छ । स्ववियुले विद्यार्थीलाई आफ्ना चिन्ता व्यक्त गर्न, आफ्ना अधिकारका लागि वकालत गर्न र राजनीतिक सामाजिकीकरणमा संलग्न हुन प्लेटफर्म प्रदान गरिरहेको छ । यो नेपालको राजनीतिक र शैक्षिक परिवर्तनको एक महत्वपूर्ण अंग पनि हो, जसले लोकतन्त्र, सामाजिक न्याय, शैक्षिक परिवर्तन र मानव अधिकारका लागि व्यापक संघर्षमा योगदान पुर्‍याउँछ । राजनीतिक हस्तक्षेप, शिक्षाको व्यापारीकरण र विद्यार्थी आवाजको सीमान्तीकरणको सामना गर्दै, स्ववियुले विद्यार्थीको अधिकार र हितका लागि लडिरहनुपर्छ ।

नेपालले आफ्नो जटिल राजनीतिक परिदृश्यमा निरन्तर परिस्कृत गर्दै जाँदा स्ववियु विद्यार्थीको सशक्तीकरण र लोकतान्त्रिक मूल्यको प्रवर्द्धनका लागि एक आवश्यक संस्था रहनेछ । विद्यार्थी संगठनहरूको सामूहिक कार्यमार्फत नै युवाको आवाज सुन्न सकिन्छ र अर्थपूर्ण परिवर्तन हासिल गर्न सकिन्छ । स्ववियु केवल एक विद्यार्थी संगठन मात्र होइन, यो सबै नेपालीका लागि उज्ज्वल र अधिक समतामूलक भविष्यका लागि आशाको किरण हो । यसका लागि नियमित र समयभित्रै स्ववियु निर्वाचन सम्पन्न गर्न र स्ववियुलाई वास्तविक साझा संस्थाका रूपमा अभ्यास गर्दै राजनीतिक हस्तक्षेपमुक्त विश्वविद्यालय निर्माण, शैक्षिक निजीकरणविरुद्ध सशक्त आन्दोलनको नेतृत्व र राजनीतिमा युवापुस्ताको हस्तक्षेपकारी भूमिकाका लागि यसलाई अझ विकसित र परिमार्जित गर्न स्ववियु सतिसालझैँ उभिएको छ । र, भोलि पनि उभिइरहनेछ । *नयाँ पत्रिका*

राजस्व संकलन बढाउन गठित अध्ययन समितिले बागमतीमा काम थाल्यो

काठमाडौं । बागमती प्रदेशको आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयले प्रदेशमा राजस्व सुधारका लागि गठन गरेको अध्ययन समितिसँग छलफल थालेको छ । मन्त्रालयले राजस्व सुधारको लागि गठन गरिएको समितिका सदस्यहरूसँग मंगलबार छलफल गरेको हो ।

राजस्व सुधार समितिको प्रारम्भिक प्रतिवेदन तथा अध्ययन ढाँचा, विधिलगायत विषयमा आर्थिक मामिला तथा योजनामन्त्री कुन्दनराज काफ्ले, प्रदेश नीति तथा योजना आयोगका उपाध्यक्ष डा. गंगादत्त नेपाल, प्रदेशका सचिव महादेव पन्थलगायत प्रदेश सचिव र कर्मचारीसँग छलफल गरेको हो ।

समुन्नत प्रदेश निर्माणको लागि राजस्वका स्रोत, संकलनको अवस्था, समस्या लगायतका विषयको विश्लेषण गर्दै राजस्व परिचालनमा सुधार र नयाँ क्षेत्र पहिचान तथा विस्तार गर्न उक्त समितिले अध्ययन गर्नेछ । समितिले प्रदेशको राजस्वको विद्यमान अवस्था विश्लेषण गर्ने, राजस्व वृद्धि तथा परिचालन, राजस्व परिचालन क्षमता एवं प्रभावकारिता अभिवृद्धि, राजस्व संकलनको नयाँ र लगानीका क्षेत्र पहिचान तथा कार्ययोजना तर्जुमा, आगामी तीन वर्षको राजस्वको प्रक्षेपण र राजस्व परिचालनमा तहगत सहकार्यको उपयुक्त संयन्त्र सिफारिस गर्ने उद्देश्य राखेर काम थालेको हो ।

पूर्वसहसचिव किशोरजंग कार्कीको संयोजकत्वमा, पूर्वसहसचिव लेखनाथ पंगेनी, अर्थविज्ञ डा. संजिव हुमागाई, बैंकर गंगा सापकोटा र रिसर्चर प्रेम दवाडी सदस्य रहेको उक्त समितिले कर, गैरकरको आधार, दर, दायरा र प्रशासन अध्ययन, प्रदेशको कुल ग्राहस्थ उत्पादन र राजस्वको अवस्था, बजेट, नीति तथा कार्यक्रम एवं प्रतिवेदन अध्ययन, राजस्व परिचालनमा सुधारका क्षेत्र पहिचान, तीन वर्षको राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा र राजस्व प्रक्षेपणका क्षेत्रमा कार्यगत अध्ययन गर्नेछ ।

समितिले राजस्व क्षमता र सम्भाव्यता विश्लेषण गरी कृषि आयकर, सवारीसाधन कर, मनोरञ्जन कर, विज्ञापन कर तथा गैरकर राजस्व क्षेत्र घरजग्गा रजिस्ट्रेसन शुल्क, वाहन कर शुल्क, पर्यटन शुल्क, ढुंगा, बालुवा, माटो र काठ बिक्री, वातावरण सेवा शुल्क, उद्योग र व्यवसाय लिन्सेन्सिङ, दर्ता र नवीकरणीय शुल्क, दण्डजरिवाना र जफत लगायतका क्षेत्रमा प्रदेश सरकारको समस्या चुनौती र अवसरकार विषयमा अध्ययन सहित सुझाव दिने समितिका सदस्य दवाडीले बताए ।

समितिका संयोजक कार्कीले डिजिटल प्लेटफर्मलाई करको दायरामा ल्याउनुपर्ने बताएका छन् । उनले पछिल्लो समय उच्च रूपमा प्रयोगमा आइरहेको युट्युब, ह्वाट्सएप, टिकटकलगायत मनोरञ्जनात्मक प्लेटफमलाई प्रदेशको राजस्वको क्षेत्रमा समावेश गर्नुपर्ने बताए । स्थानीय तहलाई विज्ञापन तथा मनोरञ्जन कर संकलनमा प्रभावकारी बनाउने र कृषि आयको क्षेत्रमा रहेका समस्या समाधान गर्नेगरी अध्ययन गर्ने उनको भनाइ छ ।

समितिसँगको छलफलमा प्रदेशका सचिव तथा कार्यलयका प्रमुखहरूले प्रदेशको आवश्यकता र भूगोलअनुकूल योजना निर्माण गर्नुपर्नेमा जोड दिएका छन् । उनीहरूले प्रयोगमा नआउने आयोजनामा सरकारको लगानी भइरहेकाले सुधार गर्नुपर्ने बताए ।

माथिल्लो कर्णालीमा सेयर लगानी गर्न इरेडाले पाएन स्वीकृति

काठमाडौं । नौ सय मेगावाट क्षमताको माथिल्लो कर्णाली जलविद्युत् परियोजनामा सेयर लगानी गर्ने इन्डियन रिन्युअल इनर्जी डेभलपमेन्ट एजेन्सी (इरेडा)को प्रस्तावलाई भारतीय केन्द्रीय बैंकले अस्वीकार गरेको छ ।इरेडाले भारतीय कम्पनी ग्रान्धी मािल्लकार्जुन राव (जिएमआर)ले अघि बढाएको माथिल्लो कर्णाली जलविद्युत्मा ५ प्रतिशत सेयर र ६२ अर्ब रूपैयाँ ऋण लगानी गर्ने निर्णय गर्दै रिजर्भ बैंक अफ इन्डिया (आरबिआई)को अनुमति मागेको थियो । तर, आरबिआईले सेयर लगानी गर्ने स्वीकृति दिन अस्वीकार गरेको हो । ऋण लगानीको सम्बन्धमा भने आरबिआईले कुनै निर्णय गरेको छैन । यद्यपि, इरेडाले आरबिआईलाई पुनः प्रस्ताव पठाउने जनाएको छ ।

भारतीय केन्द्रीय बैंकले गत शुक्रबार इरेडालाई पत्राचार गर्दै यसबारे जानकारी दिइसकेको छ । त्यसपछि इरेडाले भारतको 'नेसनल स्टक एक्सचेन्ज अफ इन्डिया लिमिटेड' र 'बम्बई स्टक एक्सचेन्ज'लाई पनि यसबारे जानकारी दिएको छ । सरकारी स्वामित्वको उक्त कम्पनी नेसनल र बम्बई स्टक एक्सचेन्जमा सूचीकृत छ । 'आरबिआईले ७ मार्चको पत्रमार्फत नेपालको नौ सय मेगावाटको माथिल्लो कर्णाली जलविद्युत् परियोजनाको विकास र कार्यान्वयनका लागि स्वःपुँजी लगानी गर्न कम्पनीले गरेको प्रस्तावलाई अस्वीकृत गरेको जानकारी दिएको छ ।

लगानी बोर्डका प्रवक्ता प्रद्युम्नप्रसाद उपाध्याय भन्छन्– यसबारे बोर्डमा जानकारी प्राप्त भएको छैन । बोर्डले परियोजनाको लगानी स्वीकृत गर्ने प्रक्रिया अन्तिम चरणमा पुऱ्याएको छ । आगामी बोर्ड बैठकमा परियोजनाको लगानी स्वीकृत गर्ने प्रस्ताव जानेछ ।

यद्यपि, कम्पनीले यस सम्बन्धमा आरबिआईलाई पुनः प्रस्ताव पठाउनेछ,' इरेडाले नेसनल र बम्बई स्टक एक्सचेन्जलाई लेखेको पत्रमा उल्लेख छ । यही कारण सोमबार इरेडाको सेयर मूल्य पनि घटेको भन्दै भारतीय सञ्चारमाध्यम इकोनोमिक्स टाइम्सले समाचार लेखेको छ । बम्बई स्टकमा सोमबार इरेडाको सेयर मूल्य ३.८७ प्रतिशतले घटेर १४३.९० भारुमा सीमित भएको देखिन्छ । इरेडाको सञ्चालक समितिले गत १६ जुलाई ०२४ मा माथिल्लो कर्णाली जलविद्युत्मा लगानी गर्न सैद्धान्तिक स्वीकृत दिएको थियो ।

यस्तै, भारत सरकारको लगानी विभागले पनि गत २५ जनवरीमा परियोजनामा स्वःपुँजी लगानी गर्न स्वीकृत दिएको थियो । तर, भारतीय केन्द्रीय बैंकले त्यो प्रस्तावमा स्वीकृति नदिएपछि परियोजना निर्माण पुनः अन्योलमा पर्ने जोखिम पनि बढेको छ । माघ ०६४ मै परियोजना हात पारेको जिएमआरले लामो समयसम्म लगानी जुटाउन नसकेपछि गत भदौमा भारतकै सतलज जलविद्युत् निगम (एसजेभिएन) र इन्डियन रिन्युअल इनर्जी डेभलपमेन्ट एजेन्सी (इरेडा)लाई सेयर साझेदार बनाएको थियो । ती दुवै भारतीय सरकारी स्वामित्वका कम्पनी हुन् ।

जिएमआरले परियोजना बनाउन 'जिएमआर अपर कर्णाली हाइड्रोपावर लिमिटेड' नामक कम्पनी स्थापना गरेको थियो । नेपाल सरकारसँगको सम्झौताअनुसार कम्पनीमा नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको निःशुल्क २७ प्रतिशत सेयर स्वामित्व छ । बाँकी ७३ प्रतिशत सेयर भने जिएमआरसँगै थियो । त्यसमा जिएमआरले इरेडालाई ५ प्रतिशत र एसजेभिएनलाई ३४ प्रतिशत सेयर स्वामित्व दिएर आफूलाई ३४ प्रतिशत सेयर स्वामित्व राखेको छ ।

भारतीय केन्द्रीय बैंकले सेयर लगानी गर्ने प्रस्तावमा स्वीकृत नदिएपछि परियोजनाको निर्माण थप अन्योलमा पर्ने जोखिम पनि बढेको छ । तर, लगानी बोर्डका प्रवक्ता प्रद्युम्नप्रसाद उपाध्यायले भने यसबारे बोर्डमा जानकारी प्राप्त नभएको बताए । बोर्डले परियोजनाको लगानी स्वीकृत गर्ने प्रक्रिया भने अन्तिम चरणमा पुऱ्याएको छ । प्रवक्ता उपाध्यायले अब हुने बोर्ड बैठकमा परियोजनाको लगानी स्वीकृत गर्ने प्रस्ताव पेस गर्ने बताए । बोर्ड बैठक प्रधानमन्त्री केपी ओलीको अध्यक्षतामा हुनेछ । जिएमआरले गत २ माघमा परियोजनाको वित्तीय व्यवस्थापन सम्झौताको विवरण पठाएको थियो । त्यसमा बोर्डले परामर्शदाता कम्पनी छनोट गरेर आवश्यक अध्ययन गरिसकेको छ । अब हुने बोर्ड बैठकमा यो प्रस्ताव पेस हुने प्रवक्ता उपाध्यायले बताए ।

खेलकुद

५२ क्रिकेट खेलाडीसँग क्यानको पारिश्रमिकसम्बन्धी सम्झौता

नेपाल क्रिकेट संघ (क्यान)ले बुधबार नेपाली राष्ट्रिय पुरुष तथा महिला खेलाडीको नयाँ ग्रेड सार्वजनिक गरेको छ । क्यानले दुवैतर्फका खेलाडीको केन्द्रीय सम्झौता गर्दा धेरै परिवर्तन गरेको छैन । पुरुष र महिलामा गरी समग्रमा ५२ खेलाडीलाई समेटिएको छ । सम्झौतामा ३३ पुरुष र महिलातर्फ १९ खेलाडी छन् । नयाँ ग्रेडिङमा खेलाडीको पारिश्रमिक बढाइएको छैन ।

क्यानले ग्रेडिङ प्रणाली २०२५ को सुरुको ६ महिनाका लागि लागू हुने जनाएको छ । जनवरीदेखि जुनसम्म सम्झौता अवधि रहेको छ । त्यसपछि जुलाईदेखि डिसेम्बरसम्मको नयाँ ग्रेड सार्वजनिक हुनेछ । घरेलु तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगितामा गरेको प्रदर्शनका आधारमा पुनः मूल्यांकन गरिनेछ । प्रदर्शनका आधारमा खेलाडीको ग्रेडिङसमेत परिवर्तन हुन सक्छ ।

पुरुषतर्फको ग्रेड 'ए'मा रहेका खेलाडीले मासिक एक लाख र महिलातर्फ ग्रेड 'ए'मा रहेकाले ५० हजार रूपैयाँ पारिश्रमिक पाउनेछन् । यसपटकको पुरुषतर्फको 'ए' ग्रेडबाट कुशल भुर्तेल र करण केसी बाहिरिएका छन् । दुवै खेलाडी 'बी'मा घटुवा भएका छन् । अनिल शाह 'बी' ग्रेडमा उक्लेका छन् । पछिल्लो सम्झौतामा उनी 'सी' ग्रेडमा थिए । अन्तर्राष्ट्रिय खेलमा गतिलो प्रदर्शन गर्न नसकेका फास्ट बलर अविनाश बोहरा ग्रेड 'बी'बाट 'डी'मा झरेका छन् ।

सिजनमा अन्तर्राष्ट्रिय खेलमा अलराउन्ड प्रदर्शन गर्न चुकेका कुशल मल्ल पनि घटुवा भएका छन् । उनी यसपटक 'सी' ग्रेडमा पुगेका छन् । पछिल्लो सम्झौतामा उनी 'बी'मा थिए । गत वर्ष 'सी' ग्रेडमा रहेका विनोद भण्डारी र अर्जुन साउद भने यसपटक बाहिरिएका छन् । प्रतिश जिसी 'सी'बाट 'डी'मा झरेका छन् । सम्झौताबाट बाहिरिने खेलाडीमा पवन सर्राफ पनि रहे । उनी गत वर्षको सम्झौताको 'डी' ग्रेडमा थिए । क्यानले युवा खेलाडी लोकेश बम र मयन यादवलाई पहिलोपटक ग्रेड्रिङ दिएको छ । यसैगरी इमर्जिङ क्याटेगोरीमा अर्जुन कुमाल, शुभ कंसाकार र सन्तोष यादवले स्थान बनाएका छन् । अघिल्लो सम्झौताको इमर्जिङमा रहेका सुदूरपश्चिमका विपिन खत्री यसपटक बाहिरिए ।

थ्री स्टारले जित्यो विराट गोल्डकपको उपाधि

ललितपुरको थ्री स्टार क्लबले नवौं विराट गोल्डकप फुटबल प्रतियोगिताको उपाधि जितेको छ । सहिद रंगशालामा बुधबार भएको फाइनलमा थ्री स्टारले उत्कृष्ट फर्ममा रहेको चर्च ब्वाइज युनाइटेडलाई २–० ले हराउँदै उपाधि हात पारेको हो । थ्री स्टारले दोस्रोपटक ट्रफी उचालेको हो । थ्री स्टारका खेमराज श्रेष्ठले पाँचौं मिनेटमा १–० को अग्रता दिलाएका थिए । खेलको ६३औं मिनेटमा दीपेश घलेले थ्री स्टारलाई २–० को अग्रता दिलाएका थिए । च्याम्पियन थ्री स्टारले ११ लाख र उपविजेता चर्च ब्वाइजले पाँच लाख रूपैयाँ पाएका छन् ।

फाइनलका म्यान अफ द म्याच थ्री स्टारका कप्तान एकराज बुढाथोकी भए । उनले ११ हजार रूपैयाँ पाएका छन् । विधागत पुरस्कारमा पनि थ्री स्टार हावी रह्यो । उत्कृष्ट प्रशिक्षक थ्री स्टारका गणेश खड्का घोषित भए । उत्कृष्ट गोलरक्षक थ्री स्टारका विवेक मगर र उच्च गोलकर्ता पनि थ्री स्टारका दीपेश घले घोषित भए । प्रतियोगितामा उनले दुई गोल गरेका थिए । उत्कृष्ट खेलाडीले १५ हजार पाए । गोल्डकपका सर्वोकृष्ट खेलाडी भएका थ्री स्टारका खेमराज श्रेष्ठले ५१ हजार रूपैयाँ पाए ।

थ्री स्टारले क्वार्टरफाइनलमा मच्छिन्द्र र सेमिफाइनलमा त्रिभुवन आर्मीलाई हराउँदै अन्तिम दुई स्थान पक्का गरेको थियो । पहिलोपटक फाइनलमा स्थान पक्का गर्ने क्रममा चर्च ब्वाइजले एनआरटीलाई क्वार्टरफाइनलमा १–० र सेमिफाइनलमा नेपाल पुलिसलाई १–० ले हराएको थियो । १९ फागुनबाट सुरू भएको गोल्डकपमा दुई विदेशीसहित 'ए' डिभिजनका १० टोलीले भाग लिएका थिए ।

कर्पोरेट

● महिलाका लागि 'ग्लोबल म उद्यमी' कर्जा

ग्लोबल आइएमई बैंक लिमिटेडले साना तथा मझौला उद्यमीलक्षित 'ग्लोबल म उद्यमी' कर्जा सार्वजनिक गरेको छ। महिला उद्यमीलाई वित्तीय सहजीकरण गर्ने उद्देश्यसहित रोजगारीको विकास, सामाजिक विकास र स्थानीय समुदायमा आर्थिक सशक्तीकरणमा सहयोग पुग्ने गरी बैंकले उक्त कर्जा ल्याएको जनाएको छ। यस योजनाले महिलालाई उद्यमी भई व्यवसाय सञ्चालन गर्न प्रोत्साहित गर्ने बताइएको छ। महिलाले नेतृत्व गरेको कृषि, उत्पादन, प्रशोधन तथा बजारीकरण क्षेत्रको घरेलु, साना तथा मझौला उद्योगलाई बैंकले विशेष प्रथमिकता दिई कर्जा प्रदान गर्नेछ। योजनाअन्तर्गत आकर्षक सुविधासहित न्यूनतम ब्याजदरमा महिला उद्यमीलाई १० करोड रुपैयाँसम्मको कर्जा प्रदान गरिने बैंकले जनाएको छ।

कर्जा प्राप्त गर्न महिलाको कम्तीमा ५० प्रतिशत स्वामित्व भएको र उनीहरूकै नेतृत्वमा व्यवसाय सञ्चालन भएको हुनुपर्नेछ। 'ग्लोबल म उद्यमी' कर्जा लिँदा बैंकले उद्यमी डिजिटल उपहार प्रदानसमेत गर्नेछ।

● प्रभु क्यापिटलले महिलालाई गऱ्यो सम्मान

प्रभु क्यापिटल लिमिटेडले महिलालाई सम्मान गरेको छ। कम्पनीले अन्तर्राष्ट्रिय महिला दिवसका अवसरमा विभिन्न क्षेत्रलाई प्रतिनिधित्व गर्ने नेपाली नारीको योगदानको कदर गर्दै उनीहरूलाई सम्मान गरेको हो।

'सबै महिला र चेलीबेटीका लागि : अधिकार, समानता र सशक्तीकरण' विषयमा ऐक्यबद्धता जनाउँदै कम्पनीका प्रबन्ध निर्देशक आशिष गौचन तथा सञ्चालन विभाग प्रमुख वसन्ता उपाध्यायले महिलाको परिश्रम तथा उपलब्धिको कदर गर्दै नेपाललाई राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा चिनाउने असाधारण महिलाका रूपमा सम्मानित गरेका हुन्। कम्पनीले सम्मान गरेका महिलामा पूर्वमिस नेपाल सुगारिका केसी, मिडिया पर्सनालिटी तथा उद्यमी सरिता ज्ञवाली, अन्तर्राष्ट्रिय कर्पोरेट प्रशिक्षक मानसी अग्रवाल, पहिलो नेपाली ओलम्पिक पदक विजेता पलेशा गोवर्धन रहेका छन्।

त्यसैगरी, ह्याप्पी माइन्डसकी संस्थापक श्रेया गिरी, उद्यमी संगीता पाण्डे, टेक बिजनेस अलोई सोनिका मानन्धर र नेपाल महिला उद्यमी संघ, ललितपुरकी निवर्तमान अध्यक्ष रम्भा श्रेष्ठ रहेका छन्। प्रभु क्यापिटल मर्चेन्टसम्बन्धी सेवा प्रदान गर्ने संस्था हो। यो कम्पनीले पुँजी बजारसँग सम्बन्धित सचेतना कार्यक्रम तथा तालिम प्रदान गर्दै आइरहेको छ।

● एनएमबि बैंकको सिइओमा घिमिरे

एनएमबि बैंकको प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सिइओ) मा गोविन्द घिमिरे नियुक्त भएका छन्। बैंक सञ्चालक समितिको बैठकले हाल वरिष्ठ नायब प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सिनियर डिसिइओ) रहेका घिमिरेलाई १ वैशाख ०८२ बाट लागू हुने गरी सिइओ नियुक्त गरेको हो।

घिमिरे सिइओमा नियुक्त भएसँगै हाल डिसिइओ रहेका सुदेश उपाध्याय वरिष्ठ डिसिइओमा बढुवा भएका छन्। घिमिरेको कार्यकाल चार वर्षको हुनेछ। त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट एमबिएस र कानुनमा स्नातक उत्तीर्ण गरेका घिमिरेले सन् १९९५ मा तत्कालीन नेपाल बंगलादेश बैंकबाट बैंकिङ करिअर सुरु गरेका थिए।

● नेपाल इन्भेष्टमेन्ट मेगा बैंकका अध्यक्ष पृथ्वीबहादुर पाँडेले लिए शपथ

नेपाल इन्भेष्टमेन्ट मेगा बैंकका अध्यक्ष पृथ्वीबहादुर पाँडेले आज शपथग्रहण गरेका छन्। नेपाल इन्भेष्टमेन्ट मेगा बैंक लिमिटेडको गत मंगलबार बसेको सञ्चालक समितिको ६१७औँ बैठकबाट उनी अध्यक्षमा चयन भएका हुन्। पाँडेले प्रचलित कानुन तथा नियमानुसार नेपाल राष्ट्र बैंकका गभर्नर महाप्रसाद अधिकारीसमक्ष पद तथा गोपनीयताको शपथ लिएका हुन्। उक्त कार्यक्रममा नेपाल राष्ट्र बैंकका डेपुटी गभर्नरद्वय डा. निलम ढुंगाना तिम्सिना र बमबहादुर मिश्र तथा नेपाल राष्ट्र बैंकका उच्च पदाधिकारीहरूको उपस्थिति रहेको थियो।

● सिद्धार्थ र मनिपाल टेक्नोलोजिजबिच सम्झौता

सिद्धार्थ बैंक र मनिपाल टेक्नोलोजिज लिमिटेडबिच सम्झौता भएको छ। ग्राहकको वित्तीय सुरक्षालाई ध्यान दिँदै बैंकको वित्तीय प्रणालीलाई थप स्थिर र सुरक्षित बनाउन उक्त सम्झौता गरिएको बताइएको छ। यो सम्झौताले सम्पत्ति शुद्धीकरण (एन्टी मनी लाउन्डरिङ) प्रविधिको सुदृढीकरण हुने र वित्तीय अपराधको जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्ने प्रतिबद्धतामा सघाउ पुग्ने विश्वास बैंकले लिएको छ।

बैंकका अनुसार यस सोलुसनले बैंकलाई कृत्रिम बुद्धिमत्ता (एआई) र मेसिन लर्निङको प्रयोग गरी कारोबार अनुगमन, ठगी नियन्त्रण तथा ग्राहक पहिचान गर्न सक्षम बनाउनेछ। मनिपाल टेक्नोलोजिजसँगको सहकार्यमा सम्पत्ति शुद्धीकरण न्यूनीकरण प्रणालीलाई अन्तर्राष्ट्रियस्तरको बनाइने र बैंकिङ उद्योगमा नयाँ मापदण्ड स्थापित हुने अपेक्षासमेत गरिएको छ।

● सिटिजन्सका ग्राहकलाई जननी क्लिनिकमा छुट

सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनल लिमिटेड र कुपन्डोल, ललितपुरस्थित जननी फर्टीलिटी क्लिनिकबिच छुटसम्बन्धी समझदारी भएको छ। समझदारीपश्चात् बैंकका ग्राहकले जननी फर्टीलिटीमा छुट पाउने भएका छन्। जसअन्तर्गत औषधिमा ५, प्याथोलोजी टेस्टमा १० र डाक्टर परामर्शमा ५० प्रतिशतसम्म छुट पाउने भएका हुन्।

यस्ता सहकार्यबाट बैंकका ग्राहक लाभान्वित हुनुका साथै नगद कारोबारबाट डिजिटल कारोबारतर्फ उत्प्रेरित हुने विश्वास बैंकले लिएको छ। बैंकले डिजिटल बैंकिङ माध्यमको प्रयोग बढाउन र ग्राहकलाई डिजिटल माध्यमबाट भुक्तानीमा प्रोत्साहित गर्न ग्राहकमैत्री सुविधा सञ्चालनमा ल्याइरहेको जनाएको छ।

● जोय स्टोरले माछापुच्छ्रे बैंकका कर्मचारी र गाहकलाई एप्पलका उत्पादनमा २० प्रतिशतसम्म छुट दिने

माछापुच्छ्रे बैंक र जोय स्टोरबिच आइफोन निर्माता कम्पनी एप्पलका उत्पादन खरिद-बिक्री सम्बन्धमा छुट दिनेबारे सम्झौता भएको छ।

सम्झौतामा जोय स्टोरका तर्फबाट कम्पनीका प्रबन्ध निर्देशक गुरुदत्त शर्मा र माछापुच्छ्रे बैंकका तर्फबाट शाखा कार्यालय न्युरोडका प्रमुख निशेष केसीले सम्झौतापत्रमा हस्ताक्षर गरेका हुन्।

सम्झौताअनुसार जोय स्टोरबाट एप्पलका समान खरिदमा माछापुच्छ्रे बैंक लिमिटेडका कर्मचारी तथा ग्राहकहरूले अधिकतम २० प्रतिशतसम्म छुट पाउनेछन्।

उक्त छुटका लागि कर्मचारी तथा बैंकका ग्राहकहरूले खाता भएको प्रमाण पुग्ने कागजपत्र देखाउनुपर्नेछ। सोही आधारमा जोय स्टोरले छुटमा एप्पलका सामान उपलब्ध गराउनेछ।

● मुक्तिनाथ विकास बैंकको वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम

मुक्तिनाथ विकास बैंकले सामाजिक उत्तरदायित्व कार्यक्रमअन्तर्गत फागुनमा सातै प्रदेशका विभिन्न स्थानमा बृहत् वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ। कार्यक्रम कृषक, उद्यमी, महिला तथा युवालाई लक्षित गरी आयोजना गरिएको बैंकले जनाएको छ।

कार्यक्रममा व्यावसायिक योजनाको तयारी, बजारीकरणको सम्भावना, बजार व्यवस्थापनका रणनीति, व्यक्तिगत तथा पारिवारिक बजेटका विषय समेटिएका थिए। त्यसैगरी, आम्दानी र खर्चको सन्तुलन, नगद प्रवाह, बचत परिचालन, कर्जा परिचालन, बिमा, विप्रेषण, डिजिटल बैंकिङ सेवा, डिजिटल माध्यमबाट हुन सक्ने रकम अपचलन, ग्राहकको अधिकारलगायतका विषय पनि वित्तीय साक्षरता कार्यक्रमका विषयवस्तु थिए।

सहभागी व्यक्तिले यस्ता जनचेतनामूलक कार्यक्रमले भएका द्विविधा हट्ने र भविष्यमा आइपर्ने जोखिमलाई समयमा नै व्यवस्थापन गर्न सहजीकरण हुने धारणा व्यक्त गरेका थिए। बैंकले विगतदेखि नै यस्ता खालका कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आएको र भविष्यमा पनि निरन्तरता दिने बताएको छ।

● नबिल एसएसई फेलोसिप कार्यक्रमको आवेदन खुला

नबिल बैंकले नबिल स्कुल अफ सोसल इन्टरप्रेनरसिप (नबिल एसएसई) फेलोसिप कार्यक्रमको पाँचौँ समूहका लागि आवेदन खुला गरेको छ। सामाजिक उद्यमशीलताको प्रवर्द्धन गर्ने लक्ष्यका साथ सुरु गरिएको यस कार्यक्रममा उद्यमशीलतामार्फत समाजमा सकारात्मक योगदान पुऱ्याउने सोच भएका व्यक्तिहरू सहभागी हुन सक्नेछन्। इच्छुक व्यक्तिहरूले आगामी चैत २५ गतेसम्म आवेदन दिन सक्ने बैंकले जनाएको छ।

त्रिभुवन विश्वविद्यालयको व्यवस्थापन संकायअन्तर्गतको स्कुल अफ म्यानेजमेन्टको सहकार्यमा सञ्चालन भइरहेको नबिल एसएसई फेलोसिप कार्यक्रम ६ महिनासम्म सञ्चालन हुनेछ। जसमा १८ दिनको निःशुल्क आवासीय तालिम र एक वर्षको परामर्श कार्यक्रम समावेश छ। यसमार्फत हालसम्म तीनवटा समूहका ५६ उद्यमीले तालिम लिइसकेका छन् भने ४५ सामाजिक उद्यममार्फत एक हजार एक सय ८४ जनालाई रोजगारी दिइसकेको छ। कार्यक्रमअन्तर्गत हाल चौथो समूहका २० उद्यमीले प्रशिक्षण लिइरहेका छन् भने पाँचौँ समूहमा पनि देशभरिबाट आएका आवेदनबाट २० जना छनोट हुने बैंकले जनाएको छ।

कार्यक्रममा सहभागिताका लागि केवल १८ वर्ष उमेर पूरा भएको नेपाली नागरिक हुनुपर्ने योग्यता तोकिएको छ। व्यवसाय सुरु गरिसकेका तथा नवीन उद्यमशीलता सोच भएका व्यक्तिले यस कार्यक्रममा आवेदन भर्न सकिनेछ। कार्यक्रममा सहभागिताका लागि नबिल स्कुल अफ सोसल इन्टप्रेनरसिपको फेसबुक पेजमा उपलब्ध क्युआर कोड स्क्यान गरेर आवेदन दिन सकिन्छ। साथै, नबिल बैंकको वेबसाइटबाट फाराम डाउनलोड गरी इमेलमार्फत पठाउन पनि सकिन्छ।

यस कार्यक्रममा जीविकोपार्जन, शिक्षा, स्वास्थ्य, सूचना प्रविधि, कला, सामुदायिक विकास, कृषि, ऊर्जाका साथै दिगो विकासका लक्ष्यसँग मेल खाने क्षेत्रमा काम गरिरहेका उद्यमीहरू कार्यक्रममा सहभागी हुन सक्नेछन्। कार्यक्रमले विभिन्न क्षेत्रका उद्यमीलाई एकै ठाउँ ल्याई अनुभवी मार्गदर्शक र उद्योग विशेषज्ञबाट प्रशिक्षण दिने बैंकले जनाएको छ। नबिल एसएसईअन्तर्गत फेलोसिप र सर्टिफिकेट कोर्समार्फत हालसम्म एक सय १७ उद्यम स्थापना भई एक हजार दुई सयभन्दा बढी रोजगारी सिर्जना भइसकेको बैंकले जनाएको छ।

● एनआइसी एसिया क्यापिटलका दुई प्रडक्ट सार्वजनिक

एनआइसी एसिया क्यापिटलले 'डायस्पोरा खाता' र 'अफर फर सेल-ओएफएस' सार्वजनिक गरेको छ। क्यापिटलले 'वन-स्टप सोलुसन' सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यसहित 'डायस्पोरा खाता' सेवा सञ्चालनमा ल्याएको हो। यो खाता सेवा गैरआवासीय नेपाली (एनआरएन) तथा विदेशमा बसेर नेपालमा आफ्नो व्यवसाय स्थापना वा विस्तार गर्न चाहने उद्यमी-लगानीकर्ताका लागि सहयोगी बन्ने अपेक्षा गरिएको छ।

व्यवसाय स्थापना वा विस्तार गर्ने क्रममा गर्नुपर्ने सम्पूर्ण आवश्यक काम क्यापिटलमार्फत गर्न सकिनेछ। यो सेवाले लगानीकर्तालाई वित्तीय, कानुनी र कम्पनी सञ्चालनका क्रममा आवश्यकताअनुसारको सहयोग गर्नेछ। 'डायस्पोरा खाताको उद्देश्य नेपालमा आर्थिक वृद्धिलाई बढावा दिँदै गैरआवासीय नेपाली र विदेशमा बसोवास गर्ने नेपालीलाई नेपालमा व्यापार-व्यवसाय स्थापना तथा सञ्चालन गर्न सहजीकरण गर्नु हो,' क्यापिटलको भनाइ छ।

त्यसैगरी, क्यापिटलले धितोपत्रको दोस्रो बजारमा सूचीकृत भएका तथा नभएका कम्पनीको संस्थापक सेयर खरिद-बिक्री गर्न सहज गराउन 'अफर फर सेल-ओएफएस' प्लेटफर्म सञ्चालनमा ल्याएको हो। यसअन्तर्गत क्यापिटलले सम्बन्धित कम्पनीको सेयर खरिदकर्ता वा बिक्रीकर्ता खोजी कानुनअनुसार सेयर नामसारी सेवा प्रदान गर्नेछ।

● ज्योति विकास बैंकका ग्राहकलाई डेकोर प्यालेसमा विशेष छुट

ज्योति विकास बैंक लिमिटेडले काठमाडौँ नयाँबजारस्थित डेकोर प्यालेसमा बैंकका ग्राहकलाई विशेष छुट प्रदान गर्नेसम्बन्धी सम्झौता गरेको छ। यस सम्झौतापश्चात् ज्योति विकास बैंकका ग्राहकले उक्त फर्निचर सोरुममा १५ प्रतिशतसम्म छुट प्राप्त गर्न सक्नेछन्। डेकोर प्यालेसमा घर तथा अफिसहरूका लागि चाहिने सम्पूर्ण फर्निचर, सोफा, कार्पेटलगायतका विभिन्न गुणस्तरीय सामग्री उपलब्ध छन्।

ज्योति विकास बैंकले ग्राहकहरूको सुविधालाई प्राथमिकतामा राख्दै, देशका अन्य विभिन्न व्यवसायहरूसँग निरन्तर सहकार्य गर्दै, ग्राहकहरूलाई विशेष छुट र सुविधा प्रदान गर्दै आइरहेको छ। हालै बैंकले नगरकोटस्थित प्रचलित रिसोर्टहरू 'क्लब हिमालय' र 'होटेल हिमालयन भिला'मा १० प्रतिशतसम्मको विशेष छुट प्रदान गर्ने सम्झौता पनि गरेको छ।

यस विकास बैंकले नवजात शिशुको अकाल मृत्यु रोकथाम र जीवन रक्षा गर्न चालेको पहलकदमी तथा योगदानले ५४ वटा न्यानो नानीमार्फत हरेक वर्ष १९९८ भन्दा बढी नेपाली शिशुहरूको अमूल्य जीवन रक्षा गर्न सफल भएको बैंकले जनाएको छ। यस बैंकले राष्ट्रप्रति आफ्नो दायित्व पूर्ति गर्दै गएको आर्थिक वर्षमा रु. ४० करोड कर तिरेको छ। साथै, चालू आर्थिक वर्षको पुस मसान्तसम्म रु. १५ करोड कर बुझाइसकेको छ। ज्योति विकास बैंकले उपत्यका र उपत्यकाबाहिर गरी हाल १२१ शाखा कार्यालय, तीन विस्तारित काउन्टर तथा ७५ एटिएममार्फत बैंकिङ सेवा उपलब्ध गराउँदै आएको छ।

● सिटिजन्स बैंक र इलाइट डेन्टल स्टुडियोबिच समझदारी

सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनल लिमिटेडका ग्राहकलाई विशेष छुट दिन सामाखुसीस्थित इलाइट डेन्टल स्टुडियोबिच समझदारी-पत्रमा हस्ताक्षर भएको छ। सो समझदारी-पत्रमा हस्ताक्षरपश्चात् सिटिजन्स बैंकका कार्डबाहक, प्रिभिलेज कार्डबाहक र मोबाइल बैंकिङ ग्राहकहरूले इलाइट डेन्टल स्टुडियोमा १५ प्रतिशत छुट पाउनेछन्। यस किसिमको सहकार्यबाट बैंकका ग्राहकहरू लाभान्वित हुनुका साथै नगद कारोबारबाट डिजिटल कारोबारतर्फ उत्प्रेरित हुने विश्वास बैंकले लिएको छ।

बैंक अफ द इयर २०२४को उपाधि प्राप्त गर्न सफल भएको बैंकले केही समयअघि मात्र फोनपेसँगको सहकार्यमा नेपालमै पहिलोपटक 'सिटिजन्स फोनपे क्रेडिट कार्ड' (भर्चुअल क्रेडिट कार्ड) सञ्चालनमा ल्याएको छ। साथै, नेपालमै पहिलोपटक मोबाइल बैंकिङ एपमार्फत नै सेयर आवेदन र सिआरएन नम्बर सेवा लिन सकिने सुविधा पनि ल्याएको छ।

● कालीगण्डकी गर्जमा ६ बैंकको लगानी

कालीगण्डकी गर्ज हाइड्रोपावर प्रालिमा लक्ष्मी सन्राइजसहितका ६ वटा बैंकले कुल लागतमध्ये २९ अर्ब ६२ करोड ६० लाख लगानी गर्ने भएका छन्। यससम्बन्धी सम्झौतामा लक्ष्मी सन्राइज र कालीगण्डकी गर्जबिच लगानी सम्झौता भएको छ। बैंकको अगुवाइमा सहवित्तीयकरणमा सहभागी बैंक र कालीगण्डकी गर्जले निर्माण गर्ने एक सय ८० मेगावाट क्षमताको जलविद्युत् आयोजनामा लगानी गर्ने सम्झौता भएको हो। आयोजनाको कुल लागत ३९ अर्ब ५० करोड २४ लाख रुपैयाँ रहेको बताइएको छ। आयोजनाले विद्युत् विकास विभागबाट उत्पादन अनुमति लिई नेपाल विद्युत् प्राधिकरणसँग विद्युत् खरिद-बिक्री सम्झौतासमेत गरिसकेको छ। सो कम्पनीको मुख्य प्रवर्द्धकका रूपमा संघई ग्रुप, विशाल ग्रुप तथा ज्ञानेन्द्रलाल प्रधान रहेका छन्। परियोजना निर्माणका लागि बैंकको नेतृत्वमा सहभागी बैंकले कुल लागतको ७५ प्रतिशत र बाँकी २५ प्रतिशत कम्पनीका संस्थापक तथा सर्वसाधारणले लगानी गर्नेछन्।

बैंकको प्रोजेक्ट फाइनान्स (टर्म लोन) प्रतिबद्धता नौ अर्ब छ भने सहअगुवा बैंकमध्ये ग्लोबल आइएमई बैंकको सात अर्ब १२ करोड ६० लाख र सिद्धार्थ बैंकको पाँच अर्ब रुपैयाँ रहेको छ। त्यसैगरी, हिमालयन बैंकले तीन अर्ब, नेपाल एसबिआई बैंकले तीन अर्ब र एभरेष्ट बैंकले दुई अर्ब ५० करोड गरी कुल प्रोजेक्ट फाइनान्स २९ अर्ब ६२ करोड ६० लाख रहेको बताइएको छ। आयोजना जुन २०२९ भित्र निर्माण सम्पन्न हुनेछ।

● महासंघ कोषाध्यक्षमा आचार्य मनोनीत

नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघको कोषाध्यक्ष पदमा भरतराज आचार्य मनोनीत भएका छन्। महासंघका अध्यक्ष चन्द्रप्रसाद ढकालले बुधबार आचार्यलाई कोषाध्यक्षमा मनोनयन गरेका हुन्। महासंघ कोषाध्यक्षमा निरक केसीको १८ महिने कार्यकाल सकिएपछि पद रिक्त थियो। अब कोषाध्यक्षको बाँकी कार्यकाल आचार्यले सम्हाल्ने महासंघले जनाएको छ।

नवनियुक्त कोषाध्यक्ष आचार्यले महासंघको उद्योग समिति सभापति, रोजगारदाता परिषद्को सहसभापति तथा स्थायी समिति सदस्य भई कार्यसम्पादन गरिसकेको अनुभव छ। एक दशकभन्दा लामो समयदेखि महासंघमा विभिन्न भूमिकाबाट आबद्ध उनी उत्पादनमूलक तथा प्रविधिजन्य औद्योगिक प्रतिष्ठानमा आबद्ध छन्।

औद्योगिक क्षेत्र उद्योग महासंघको अध्यक्षमा आलम नेपाल औद्योगिक क्षेत्र उद्योग महासंघको अध्यक्षमा एजाज आलम चयन भएका छन्। बुटवलमा सम्पन्न महाधिवेशनबाट अध्यक्षमा बुटवलका उद्योगी आलम निर्विरोध चयन भएका हुन्। यसअघि रुपन्देही उद्योग संघसहित विभिन्न संस्थाको नेतृत्व गरिसकेका आलम नेपाल उद्योग परिसंघको लुम्बिनी प्रदेश अध्यक्षसहित विभिन्न संस्थाको नेतृत्वमा रहेका छन्।

आलमसँगै महासंघको कार्यसमिति निर्विरोध चयन भएको हो। महासंघको वरिष्ठ उपाध्यक्षमा बालाजु औद्योगिक क्षेत्रका वीरेन्द्रनाथ भट्टराई, प्रथम उपाध्यक्षमा पाटनका राजेश्वरलाल जोशी र द्वितीय उपाध्यक्षमा हेटौँडाका सुदीप घिमिरे चयन भएका छन्। त्यस्तै, महासचिवमा भक्तपुरका सागर शर्मा, सचिवमा पोखराका सुरेशबहादुर श्रेष्ठ, कोषाध्यक्षमा बालाजुका कान्छा थापा र सहकोषाध्यक्षमा नेपालगन्जका जगदीश उप्रेती चयन भएका छन्। महासंघमा अध्यक्षबाहेकको पदाधिकारी निर्वाचित सदस्यहरूबाट चयन गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

पूर्वराजा...

लिलामणि पौडेललाई कारबाही नगर्ने निर्णय उनले गरेका थिए । यसरी आफूले गरेको गल्तीलाई स्वीकार गर्नको बदला मुलुकमा सत्तारूढ दलका नेता र कार्यकर्ताले दण्डहिनताको अवस्था ल्याएको आरोप उनले लगाउन भ्याएका थिए । आफूले गर्दा जे पनि ठीक अरूले राम्रो गर्दा गर्दै पनि बेठिक प्रवृत्ति दाहालमा देखियो ।

दाहालमा पछिल्लो समयमा १८ महिनासम्म प्रधानमन्त्री रहेका थिए । कहिले कांग्रेस त कहिले एमालेको समर्थनमा प्रधानमन्त्री बन्न सफल भएका दाहालले १८ महिनासम्ममा मुलुक र जनताको हितमा के उल्लेखनीय कार्य गरे त ? अब त्यसको जवाफ दाहालले जनतालाई किन दिनु नपर्ने ? जनताले पूर्वराजालाई स्वागत गरेर उनको समर्थनमा नारा लगाए भनेर कुर्लिनु भन्दा आफ्नो पक्षमा पनि जनता त्यसैगरी सडकमा आउने वातावरण सिर्जना गर्न किन नसकेका त ? तिनै दाहालले अहिले आएर मिटरब्याजी, गुठी पीडित, लघुवित्त पिडित, सहकारी पिडित लगायत अन्य पिडितको समस्या समाधान नभएको बताएका थिए ।

यी सबै समस्याहरू दाहाल प्रधानमन्त्री रहेकै बेला उठेका थिए । सहकारी ठगी प्रकरणमा मुछिएका रवि लामिछानेलाई आफू नै प्रधानमन्त्री रहेका बेला संसदीय समितिमै पुगेर लामिछाने निर्दोष रहेका र उनको विरूद्धमा कहिँ कतै उजुरी नपरेको बताउँदै तत्कालिन महान्यायाधिवक्ता र प्रहरी महानिरीक्षकलाई समेत त्यस्तै अभिव्यक्ति बोल्न बाध्य पार्ने दाहालनै होइन र ? महान्यायाधिवक्ता कार्यालयले त समितिलाई पत्र लेखेर कहिँकतै उजुरी नपरेको भन्दै क्लिन चीट नै दिएको होइन र ?

पुष्पकमल दाहालले अहिले आफ्नो नेतृत्वको सत्ता गुम्दाको पिडा सरकारमाथि पोखिरहेका छन् । उनैले कांग्रेस, एमाले मिलेर सरकार बनाउन चुनौती दिएका थिए । कांग्रेस, एमालेले दाहालको चुनौतीलाई स्वीकार गर्दै गत असार १७ गते ७ बुँदे सहमति गरेर सरकार निर्माण गरेपछि दाहाल अहिले जनतालाई झुक्याउनुका लागि अनेक नाटक गर्दै आएका छन् । जनतालाई विश्वासमा लिएर अघि बढ्नुको बदला राम्रालाई भन्दा हाम्रालाई महत्वपूर्ण ठाउँमा नियुक्ति दिने र योग्य र सक्षम भएपनि पैसा नहुनेले कहिँ ठाउँ नपाउने र जनताले पाउनुपर्ने सेवा सुविधामा समेत तेरो र मेरो हुने गरेको हुनाले नै जनता सडकमा आएका हुन् ।

पूर्वराजा एयरपोर्टबाट आफ्नो घर जाँद तर्सन सक्ने दाहाल र राजनीतिक दल अनि तिनका नेताहरू मात्र होइन संसदनै तर्सनु पर्ने अवस्था देख्दा लाग्छ उनीहरूलाई आफैंमाथि विश्वास छैन । राज्यसत्ता नै तर्सनुपर्ने अवस्था सिर्जना पनि दल र तिनका नेताहरूले नै गरेका हुन् । पुष्पकमल दाहाल त सत्ता गुम्दाको पिडा पोख्दै आएका हुनाले उनले पूर्वराजाको विरोध गर्दा कांग्रेस एमालेले फेरी सत्तामा पुऱ्याईदिन्छ कि भन्दै ऱ्याल चुहाउन थालेको जस्तो देखिएको छ । कांग्रेस एमालेमात्र डुब्ने होइन डुब्दा पहिला दाहाल नै डुब्ने छन् ।

संविधान...

नेताकै पछि लाग्न सक्थे तर जनतालाई झुठा आश्वासन मात्र बाँडेका र उनीहरू जनताको सेवक होइन मालिक जस्तो भएकाले गर्दा जनता सडकमा आउन बाध्य भएका हुन्/बाध्य पारिएका हुन् । मुलुकमा भ्रष्टाचार बढ्दो क्रममा रहेको विभिन्न प्रतिवेदनहरूले देखाएका छन् । तर भ्रष्टाचारलाई नियन्त्रण गर्ने कुनै कार्यक्रम सरकारले ल्याउन सकेको छैन । हिजो सत्तामा आउनु भन्दा अगाडिसम्म हातीछाप चप्पल लगाउनेहरू राजनीति गरेको थोरै समयमा कसरी अर्बपति भए त्यो सम्पत्ति कहाँबाट आयो ? त्यसको चित्तबुझ्दो जवाफ राजनीतिज्ञहरूले जनतालाई किन दिनु नपर्ने ? जनताभन्दा माथि के राजनीतिज्ञ हुन्छन् त ?

नीतिगत निर्णयका नाममा ठुला ठुला भ्रष्टाचारका काण्ड भएका छन् । त्यस्ता काण्डमा मुछिएका पूर्व प्रधानमन्त्रीहरू पूर्वमन्त्रीहरू र राजनीतिक दलका प्रभावशाली नेताहरूलाई कानुनी कारबाही हुन सकेको छैन भने केही कर्मचारीहरूलाई मात्र कारबाही गरेर राजनीतिज्ञहरूलाई उन्मुक्ति दिँदै आएको अहिलेको अवस्थामा जनताले त्यसको विरोध गरेका मात्र हुन् ।

राजनीतिलाई एकातिर सेवा भन्ने तर भित्रभित्रै लुटिखाने भाँडो बनाइएको हुनाले त्यसको प्रत्यक्ष मारमा जनता पर्ने गरेका हुनाले जनताले विरोध गरेका हुन् । संविधान भनेको जनताको लागि हो, जनता संविधानका लागि होइनन् । संविधान संशोधन हुन सक्छ जनता होइन ।

लोकतन्त्र...

व्यक्तिको परिवारले अहिलेसम्म न्याय र क्षतिपूर्ति समेत पाउन सकेका छैनन् । तर, त्यही जनयुद्ध हाँकेका माओवादी केन्द्रको अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल तीन पटक प्रधानमन्त्री बनिसकेका छन् । धेरै व्यक्तिहरू मन्त्री बनिरहेका छन् । तर उनीहरू सँगै लडेका व्यक्तिहरू भने अहिले न्यायको खोजिमा रहेका छन् । यी यस्तै कारणले गर्दा जनताले राजतन्त्र नै ठीक ठानेर पूर्व राजाको स्वागतमा गएका हुन् ।

जनता सडकमा गएपछि राजनीतिक दलहरू भने पूर्व राजालाई गाली गर्न एकजुट भएका छन् । उनीहरूको बोली मिलेको छ । पूर्व राजालाई गाली गर्न भन्दा आफ्ना कमी कमजोरी स्वीकार गर्दै जनतामा गएर आइन्दा हामीहरू सच्चिन्छौं र जनताको पक्षमा काम गर्दछौं भन्दै जनतासामु माफी माग्नुको बदला हामीहरू नै सर्वेसर्वा हौं भन्ने प्रवत्ति देखाउन थालेका हुनाले उचित समयमा जनताले त्यसको जवाफ दिने नै छन् ।

लोकतन्त्र, लोकतान्त्रिक व्यवस्था भनेको प्रधानमन्त्री र मन्त्री उत्पादन गर्ने कारखाना होइन । लोकतन्त्रमा सबैले समान अवसर पाउनुपर्दछ । राजनीतिक दल र उनीहरूसँग रहेका व्यक्तिहरूले मात्र असर पाउने र अरूले अवसर नै नपाउने व्यवस्था किमार्थ लोकतान्त्रिक व्यवस्था हुन सक्दैन ।

दलहरूकै कारण...

फागुन ७ गते दिएको सन्देशलाई राप्रपा, राप्रपा नेपाललगायत विभिन्न राजावादी संघ संगठनहरूले स्वागत गरेका थिए । राजनीतिक दलहरूले पूर्व राजालाई गाली गर्नुको बदला जनतालाई आवश्यक सेवा सुविधा दिएर जनताको मन जित्न नसक्नु र भ्रष्टाचारले गर्दा मुलुकको आर्थिक अवस्था जरजर हुनुले नै जनता सडकमा आउन बाध्य भएका छन् ।

राजनीतिक दलहरूले स्थिर सरकार दिन नसक्नु र पटक पटक सरकार परिवर्तन भइरहनु अनि दलहरूले जनताको हितलाई भन्दा पार्टीगत स्वार्थ र व्यक्तिगत स्वार्थ पूरा गर्दै जनतालाई वेवास्ता गरेकै कारण जनता अहिले पिडित भएका हुनाले नै उनीहरू राजावादीको समर्थनमा उभिएका हुन् भने हेक्का दलहरूलाई होस् । पूर्वराजालाई धम्क्याएर वा तर्साएर मात्र समस्याको समाधान हुन सक्दैन । जनताले चाहेको खण्डमा संविधान संशोधन हुन सक्छ । जनतामा निहित सार्वभौमसत्ता र राष्ट्रिय अखण्डता बाहेक अन्य सबै विषय संशोधन हुन सक्ने व्यवस्था संविधानले नै गरेकाले संविधान नै संशोधन हुन सक्दैन भन्नु उपर्युक्त हुन सक्दैन ।

नेपाललाई...

नेपाललाई पुन हिन्दुराष्ट्रका रूपमा घोषणा गरिनु आवश्यक रहेको छ । केही व्यक्ति र विदेशी शक्तिको सेवाका लागि नेपाललाई धर्म निरपेक्ष राष्ट्र घोषणा गरिनु नै विवादको जड थियो ।

नेपाललाई पुनः हिन्दुराष्ट्र घोषणा गरेर विश्वभरमा रहेका १ अर्ब भन्दा बढी हिन्दुधर्मावलम्बीहरूलाई नेपाल भ्रमण गराउन सक्ने सम्भावना रहेकाले गर्दा विश्वको एकमात्र हिन्दुराष्ट्र नेपाल भएकाले हिन्दुधर्मावलम्बीहरू नेपाल आउन सक्ने भएकाले पर्यटन व्यवसाय ठुलो फड्को मार्न सक्ने सम्भावना रहेको छ । संविधान निर्माण गर्दा दलहरूले गरेको गल्तीका कारण नेपाली जनता विभाजित हुँदै गएकाले गर्दा नेपाली जनतालाई एकसूत्रमा बाध्य पनि नेपाललाई हिन्दुराष्ट्र बनाउनुपर्ने टड्कारो आवश्यकता देखिएको छ ।

राजनीतिक दलहरूको आ आफ्नो पार्टीगत स्वार्थ त्यागेर बहुसंख्या जनताको माग र मुलुकको हितलाई ध्यानमा राखेर अब पुन नेपाललाई हिन्दुराष्ट्र घोषणा गरि सबै नेपालीलाई एक सूत्रमा बाध्य नसक्ने हो भै नेपाल संकटको भूमरीमा फस्न सक्ने सम्भावना देखिएको छ । पूर्वराजा पोखराबाट काठमाडौं आउँदा अस्ति देखिएको भिडलाई मध्यनजर गर्दै सबै दलले अब नेपाललाई हिन्दुराष्ट्र घोषणा गरि जनताको सेवा सुविधालाई प्राथमिकतामा नराखौं हो भन्ने दलहरूको हैसियत कस्तो होला ?

जनताले चाहे...

जनतालाई पूरा गर्न ने नसकिने झुठा आश्वासन बाँडेका हुनाले जनताले त्यस्ता आश्वासनहरू पूरा गर्न दवाव दिँदै आएका छन् । निर्वाचनको बेला झुठा आश्वासन बाँड्ने अनि निर्वाचित भएपछि आफैंले जनतालाई दिएका आश्वासनहरू पूरा गर्नुको बदला सरकार ढाल्ने र अर्को सरकार निर्माण गर्ने राजनीतिक दल तिनै दलबाट निर्वाचित भएका सांसदहरू सक्रिय रहने गरेकै कारण निर्वाचित भएको १८ महिनामै संघीय संसदले ३ वटा सरकार निर्माण गरिसकेको छ ।

छिटो छिटो सरकार परिवर्तन हुनु र अघिल्लो सरकारले ल्याएका कार्यक्रमहरू पछिल्लो सरकारले स्वीकार गर्न नसक्ने प्रवृत्ति राजनीतिक दलका नेताहरूमा रहेकाले गर्दा जनताले आफूले पाउनुपर्ने आवश्यक सेवा संविधान समेत सहज रूपमा पाउन सकेका छैन यी सबै कारणहरूले गर्दा नै जनता सडकमा आएका हुन् भन्ने हेक्का दलहरूलाई हुने कि नहुने हो ?

मुद्रास्फीति ४.१६ प्रतिशत

काठमाडौं । चालु आर्थिक वर्षको माघ मसान्तसम्ममा वार्षिक बिन्दुगत उपभोक्ता मुद्रास्फीति ४.१६ प्रतिशत रहेको छ । नेपाल राष्ट्र बैंकले आज सार्वजनिक गरेको चालु आर्थिक वर्षको सात महिनाको तथ्याङ्कमा आधारित देशको आर्थिक तथा वित्तीय स्थिति प्रतिवेदनअनुसार मुद्रास्फीति वाञ्छित सीमाभित्रै देखिएको हो ।

राष्ट्र बैंकका अनुसार गत माघ महिनामा खाद्य तथा पेय पदार्थको मुद्रास्फीति ४.९५ प्रतिशत र गैर-खाद्य तथा सेवा समूहको मुद्रास्फीति ३.७४ प्रतिशत रहेको छ । अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा यी समूहहरूको मुद्रास्फीति क्रमशः ६.५९ प्रतिशत र ३.९८ प्रतिशत रहेको थियो ।

खाद्य तथा पेयपदार्थ समूहअन्तर्गत घ्यू तथा तेल उप-समूहको वार्षिक बिन्दुगत उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क सबैभन्दा धेरै १२.८० प्रतिशत देखिएको छ । त्यस्तै, दाल तथा गेडागुडीको ९.०६ प्रतिशत, तरकारीको ७.५६ प्रतिशत र खाद्य तथा खाद्यजन्य पदार्थको ६.३६ प्रतिशतले बढेको छ ।

मरमसला उपसमूहको वार्षिक बिन्दुगत उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क भने २.९८ प्रतिशतले घटेको राष्ट्र बैंकले जनाएको छ । गैर-खाद्य तथा सेवा समूहअन्तर्गत विविध वस्तु तथा सेवा उप-समूहको वार्षिक बिन्दुगत उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क १०.९१ प्रतिशतले बढेको छ । त्यसैगरी कपडाजन्य तथा जुत्ताचप्पलको ५.३६, मदिराजन्य पेयपदार्थको ५.०८, यातायातको ५.०१, सुर्तीजन्य पदार्थको ४.१० र फर्निसिङ तथा घरायसी उपकरणको ४.०७ प्रतिशतले बढेको छ ।

यो अवधिमा ग्रामीण क्षेत्रको वार्षिक बिन्दुगत उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क ४.७३ प्रतिशतले बढेको छ भने सहरी क्षेत्रको वार्षिक बिन्दुगत उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क ३.९६ प्रतिशतले बढेको छ ।

प्रदेशगत रूपमा यो अवधिमा कोशी प्रदेशको वार्षिक बिन्दुगत उपभोक्ता मुद्रास्फीति ६.१५, मधेश प्रदेशको ३.९१, बागमती प्रदेशको ३.३५, गण्डकी प्रदेशको ३.४०, लुम्बिनी प्रदेशको ४.१६, कर्णाली प्रदेशको ४.०५ र सुदूरपश्चिम प्रदेशको ४.७१ प्रतिशत रहेको छ । त्यसैगरी काठमाडौं उपत्यकाको वार्षिक बिन्दुगत उपभोक्ता मुद्रास्फीति ३.५३, तराईको ४.२५, पहाडको ४.११ र हिमालको ५.२१ प्रतिशत रहेको छ ।

लोकतन्त्र भनेको...

जनतालाई ठुला ठुला सपना बाँडिए तर त्यस्ता सपना पूरा हुन सक्ने सम्भावना नै थिएन । त्यही कारणले गर्दा जनता अहिले सडकमा आएका हुन् । नेपाली कांग्रेस, एमाले र माओवादी केन्द्रले एकले अर्कोलाई विश्वास गर्न सकिरहेको अवस्था अहिले छैन । यी तिनै पार्टीका नेताहरूले सरकारको नेतृत्व गरिसकेका छन् भने अहिले कांग्रेस-एमाले गठबन्धनको एमाले अध्यक्ष केपी ओलीको नेतृत्वको सरकार रहेको छ ।

सरकारले जनतालाई आवश्यक पर्ने सेवा सुविधा दिन सकेका छैनन् । २०७९ मा सम्पन्न भएको संघीय संसद र प्रदेशसभाको निर्वाचनमा एउटै दलले बहुमत ल्याउन नसकेको हुनाले संघीय सरकार तीन पटक परिवर्तन भईसकेको छ भने प्रदेश सभाहरू मन्त्री उत्पादन गर्ने कारखाना बनेका छन् । सरकार छिटो छिटो परिवर्तन हुने र अघिल्लो सरकारले ल्याएका कार्यक्रमहरू पछिल्लो सरकारले स्वीकार गर्न नसक्ने अवस्था रहेकाले त्यसको प्रत्यक्ष मारमा विकास निर्माणका आयोजनाहरू र जनता परेका छन् ।

नेपालमा लोकतन्त्रको स्थायित्व भनेको राजतन्त्रको अन्त्य मात्र होइन बरू सामाजिक न्याय र अवसरको प्रतिक बन्नुपर्नेमा त्यस्तो हुन नसकेपछि जनताले राजतन्त्रको माग गर्न थालेका हुन् । लोकतन्त्रमा सबैको विचारलाई सम्मान गरिनुपर्नेमा एउटा पक्षलाई बाहिर राखेर दलहरूले मुलुकलाई आफ्नो मात्र पेवा ठान्ने प्रवत्तिले गर्दा जनतामा निराशा छाएको र त्यो निराशा विस्तारै सडकमा पोखिन थालेको छ । त्यही कारणहरूले गर्दा अब दलहरू सच्चिनु आवश्यक रहेको छ ।

प्रधानमन्त्री...

दायर गरेको निवेदनमाथि यसअघि न्यायाधीश मनोजकुमार शर्माको एकल इजलासले प्रधानमन्त्रीसँग जवाफ माग गरेको थियो ।

आफैं उपस्थित भएर लिखित जवाफ पेस गर्न आदेश गरेकोमा प्रधानमन्त्री ओलीले ६ फागुन २०७७ मा सर्वोच्च अदालतमा आफैं उपस्थित भएर लिखित जवाफ पेस गरेका थिए । सोही मुद्दामा फुँयाल र पाण्डेयको संयुक्त इजलासले बुधबार फैसला गरेको हो ।

मौसमी लुरोकथामका उपाय ।

- बिरामी भएका व्यक्तिसँग भौतिक दूरी कायम गरौं,
- खोक्दा हाच्छिउँ गर्दा मुख र नाक छोपौं,
- शारीरिक रुपमा सक्रिय बनौं र पौष्टिक खाना खाऔं,
- बिरामी हुँदा सम्भव भएसम्म घरमै बसौं,
- समयसमयमा साबुनपानीले हात धुऔं,
- स्यानिटाइजरको प्रयोग गरौं,
- आँखा, नाक, मुख छोईरहने बानी नगरौं ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

विद्युत् बक्यौता घटाउन बनाइएको समितिविरूद्धको बहस सकिएन, आइतबार तोकियो पेसी

काठमाडौं । उद्योगीको बक्यौता घटाउने उद्देश्यसहित ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले बनाएको जाँचबुझ समितिविरूद्ध परेको रिटमा सर्वोच्च अदालतले छलफल सुरु गरेको छ । बुधबार न्यायाधीशद्वय सारंगा सुवेदी र टेकप्रसाद ढुंगानाको संयुक्त इजलासमा दुवै पक्षका वकिलहरूको बहस नसकिएपछि उक्त रिट हेर्दाहेर्दैमा राखिएको छ । अब उक्त रिटमा आइतबार पेसी तोकिएको छ । आइतबार वकिलहरूको बहस सकिएपछि आदेश जारी हुन सक्ने बताइएको छ ।

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले उद्योगीहरूलाई बक्यौता तिर्न १२ मंसिरसम्मको समय दिएको वेलामा ऊर्जामन्त्री दीपक खड्काले प्रा.डा. अरविन्दकुमार मिश्रको संयोजकत्वमा तीनसदस्यीय बक्यौता जाँचबुझ समिति गठन गरेका थिए । त्यसपछि प्राधिकरणले बक्यौता असुलीको कारबाही अघि बढाउन सकेको छैन । तर, उक्त समिति गठन कानुनी आधार नभएको भन्दै अधिवक्ता खडानन्द कँडेलले १३ मंसिरमा सर्वोच्चमा रिट दर्ता गरेको थिए । त्यसको भोलिपल्ट १४ मंसिरमा न्यायाधीश विनोद शर्माको इजलासले कारण देखाउ आदेश जारी गर्दै अन्तरिम आदेशका लागि छलफल गर्न आदेश दिएको थियो । त्यसपछि २५ मंसिरमा न्यायाधिशद्वय तिल प्रसाद श्रेष्ठ र टेक प्रसाद ढुंगानाको संयुक्त इजलासले रिटलाई अग्राधिकार अर्थात् प्राथमिकतामा राख्ने आदेश दिएको थियो ।

यो रिटमा पछिल्लोपटक २८ माघमा तिलप्रसाद श्रेष्ठ र नित्यानन्द पाण्डेयको संयुक्त इजलासले पेसी सचुना दिने आदेश भएको थियो । विद्युत् नियमन आयोग ऐन, २०७४ ले जाँचबुझ तथा निरीक्षण गर्ने अधिकार स्पष्ट रूपमा आयोगलाई दिएको अधिवक्ता खडानन्द कँडेलले बताए । मन्त्रालयले ऊर्जासम्बन्धी सरकारी निकायको संयन्त्रबाहिरबाटै प्राधिकरणले जारी गरेको बिल जाँच गराउन समिति बनाएको थियो ।

सम्पादक/प्रकाशक : देवेन्द्र चुडाल • कार्यालय : बुद्धनगर, काठमाडौं • फोन : ४७९०२९५, मो. : ९८४१२५४८८५ • इमेल : devendrachudal@gmail.com • मुद्रण : सुनगाभा प्रिन्टिङ प्रेस, बागबजार